

Sammanfattning

En enhetschef vid ett större bolag i byggnadsbranschen har använt bolagets medel för bl.a. hyra och utrustning av en verkstadslokal, lösen av billån samt inköp av däck, gokarter, radiostyrda objekt och båtartiklar. Bolaget har gjort gällande att kostnaderna varit verksamhetsfrämmande och att arbetstagaren därför är skyldig att ersätta den skada han vållat genom sitt agerande. Fråga om bevisbördan för att bolaget orsakats skada samt om skäl föreligger för att begränsa eller jämka arbetstagarens skadeståndsansvar.

ARBETSDOMSTOLENDOM
2009-11-25
StockholmDom nr 86/09
Mål nr B 84/08**KLAGANDE**

L-O.P. i Björklinge

Ombud: advokaterna Anders Norman och Andreas Welin, Advokatbolaget
Norman Söderberg & Co HB, Box 1215, 751 42 Uppsala**MOTPART**

NCC Construction Sverige Aktiebolag, 556613-4929, 170 80 Solna

Ombud: advokaterna Ingvar Zöögling, Grenvägen 14, 136 68 Vendelsö, och
Björn Djupmark, Advokatfirman Fylgia AB, Box 55555, 102 04 Stockholm**SAKEN**

fordran

ÖVERKLAGAD DOM

Uppsala tingsrätts dom den 27 juni 2008 i mål nr T 744-06

Tingsrättens dom, se bilaga.

L-O.P. har yrkat att Arbetsdomstolen, med ändring av tingsrättens dom, ska ogilla NCC Construction Sverige Aktiebolags (bolaget) talan vid tingsrätten och häva beslutet om kvarstad. Han har vidare yrkat att Arbetsdomstolen ska upphäva förpliktandet för honom att svara för bolagets rättegångskostnader vid tingsrätten och i stället ålägga bolaget att betala hans rättegångskostnader där.

Bolaget har bestritt bifall till ändringsyrkandena.

Parterna har yrkat ersättning för sina rättegångskostnader i Arbetsdomstolen.

Målet har avgjorts efter huvudförhandling. Vid denna har på L-O.P:s begäran hållits förnyat förhör under sanningsförsäkran med honom själv och förnyat vittnesför med M.Ö. På bolagets begäran har förnyade vittnesförhör hållits med A.F. och C.S. samt har tingsrättens ljudupptagning från vittnesförhör med J.S. spelats upp. Parterna har även åberopat viss skriftlig bevisning.

Som grund för och till utveckling av sin talan har parterna anfört i allt väsentligt detsamma som är antecknat i tingsrättens dom. De har även anfört följande.

L-O.P.

Tingsrätten har menat att parterna i detta mål bär ett delat ansvar för bevisbördan i fråga om skada uppkommit, och att i de fall där bolaget gjort det övervägande sannolikt att kostnaderna varit verksamhetsfrämmande har L-O.P. att visa annat. Detta torde vara korrekt, men har inte kommit att tillämpas av tingsrätten fullt ut. L-O.P:s uppgifter har genomgående inte tagits på allvar. Som tingsrätten konstaterat har han haft till uppgift att teckna leverantörsavtal gällande inköp av fordonsanknutna varor samt ansvar för anskaffning av personrelaterade fordon liksom tillbehör till dessa. Trots att bolaget vidgått att han gjort däckinköp som kommit bolaget till godo och trots M.Ö:s vittnesmål har tingsrätten funnit, med hänvisning till däckens värde, att samtliga däckinköp varit verksamhetsfrämmande. Samma typ av resonemang förs beträffande mobiltelefoner. Tingsrätten har också bortsett från hans skriftliga bevisning vad gäller IT-bussen. Rent allmänt tycks tingsrätten ha resonerat så att om en kostnad bokförts på fel konto så har den inneburit en skada för bolaget, vilket naturligtvis är felaktigt eftersom andra resultatkonton inom bolaget då inte har belastats med motsvarande kostnad. – Ersättning för mervärdesskatt ska inte utgå på kostnader som inte varit verksamhetsfrämmande, vilket bl.a. gäller inköpen av däck.

Bolagets påstående att det övertagit Central biladministrations rättigheter och skyldigheter utgör en ny omständighet som ska avvisas. Redan i tingsrätten invände L-O.P. att bolaget inte var rätt part beträffande den ersättning som yrkades för kostnader som uppkommit före år 2002. Bolaget har inte bemött hans invändning förrän vid huvudförhandlingen i Arbetsdomstolen. För det fall Arbetsdomstolen avslår avvisningsyrkandet hävdar han att bolaget inte visat att det övertagit rättigheterna till den nu nämnda delen av fordran. De fakturor som är aktuella i den delen är ställda till moderbolaget NCC AB och det är inte visat att kostnadsansvaret har överförts till bolaget, dvs. till NCC Construction Sverige Aktiebolag.

Bolaget

L-O.P. har i strid mot de inom bolaget gällande reglerna för inköp beställt de aktuella varorna och därefter ensam attesterat aktuella verifikationer. Den enda person inom bolaget som kan veta vad som har köpts in och för vilket ändamål inköp har skett är alltså L-O.P. Han bör därför ensam ha bevisbördan för att de verifikationer som han attesterat till kvantitet och pris avsåg material, tjänster eller en transaktion som existerade samt att de bokfördes på rätt resultatenhet eller projekt. Tingsrätten har, när det gäller bevisbördan, stannat för bedömningen att det är tillräckligt för bolaget att göra övervägande sannolikt att angivna kostnader varit främmande för bolaget eller i vart fall för Vagnparks verksamhet. Även om bevisbördan därmed placerats lägre än vad som normalt kan gälla i skadeståndsmål innebär den ändå en lättnad för L-O.P. Enligt bolaget ska det inte vara möjligt för en anställd med en så utpräglad förtroendeställning som L-O.P.

haft, att – efter att medvetet åsidosatt hela kontrollapparaten hos den som gett honom förtroendet – försätta sig i ett fördelaktigt bevisläge endast genom att lämna obestyrkta påståenden. – Om Arbetsdomstolen skulle finna att bevisbördan ska delas mellan parterna är det att ställa ett för högt krav på bolaget att det ska visa övervägande sannolikhet för att skada uppkommit. Bevisbördan bör i ett sådant fall huvudsakligen läggas på L-O.P.

Vad gäller frågan om rätt part bestrids yrkandet om avvisning. Frågan har varit uppe till prövning vid tingsrätten. – År 2002 bolagiserades affärsområdena inom NCC AB. Den interna stabsfunktionen Central biladministration överfördes till bolaget, vilket är ett dotterbolag till NCC AB, och bytte namn till Vagnpark. Verksamheten överfördes oförändrad till bolaget, som således övertog Central biladministrations rättigheter och skyldigheter.

Domskäl

Tvisten

Den huvudsakliga fråga som är föremål för Arbetsdomstolens prövning är om L-O.P. ådragit sig skadeståndsskyldighet, i enlighet med vad tingsrätten funnit, för sitt agerande som anställd hos bolaget. Prövningen av L-O.P:s skadeståndsansvar gäller dels om L-O.P. handlat i strid mot sitt anställningsavtal och om handlandet i så fall lett till skada för bolaget, dels om det finns anledning att begränsa L-O.P:s eventuella skadeståndsskyldighet enligt skadeståndslagens regler om ansvarsbegränsning för arbetstagare.

Rätt part?

Arbetsdomstolen konstaterar att tingsrätten, på underlag av utredningen i målet, funnit det klarlagt att verksamheten vid Central biladministration närmast oförändrad övergått till bolaget och att det under dessa förhållanden får hållas för visst att bolaget då också förvärvade de rättigheter och skyldigheter som tillhörde verksamheten. Den av bolaget anförda omständigheten får anses ha innefattats i den utredning som tingsrätten haft att pröva. Den är därmed inte att anse som ny, och yrkandet om avvisning ska därför avslås.

Arbetsdomstolen finner inte skäl att frångå tingsrättens bedömning att bolaget är rätt part även beträffande krav på ersättning för kostnader som uppkommit före år 2002.

Har L-O.P. agerat i strid mot sitt anställningsavtal och orsakat bolaget skada?

Bolaget har gjort gällande att L-O.P. använt bolagets tillgångar på ett sätt som inte varit till nytta för bolaget. Hans handlande har enligt bolaget inneburit ett uppsåtligt brott mot anställningsavtalet och orsakat bolaget skada, som han är skyldig att ersätta. L-O.P. har bestritt att han agerat i strid mot anställningsavtalet, och hävdar att han har handlat inom sitt uppdrag som

anställd och utfört sina ålagda arbetsuppgifter. Han har bestritt att hans handlande lett till skada för bolaget för vilken han har att svara.

Arbetsdomstolen gör följande bedömning. Domstolen delar tingsrättens bedömning att det i den förevarande situationen vore att ställa ett alltför högt krav på bolaget att det ensamt skulle visa att skada för bolaget uppkommit genom att utgifterna inte kommit till nytta någonstans i verksamheten eller att någon intäkt inte kommit bolaget tillgodo. I likhet med tingsrätten anser Arbetsdomstolen att bevisbördan ska delas mellan parterna på så sätt att i de fall där bolaget gör det övervägande sannolikt att kostnaderna inte varit avsedda för bolaget ska det ankomma på L-O.P. att visa att de varit bolaget till nytta.

Mot den angivna bakgrunden går Arbetsdomstolen in på bedömningen av de enskilda posterna.

Billån

Vad som framkommit av utredningen i denna del är i huvudsak densamma som det tingsrätten antecknat i sin dom. Arbetsdomstolen noterar emellertid särskilt att C.S. här berättat att hon vid besök på Upplands Motor, under sin utredning för Hibis, av säljaren M.T. fått höra att L-O.P. gett honom i uppdrag att använda överskott av leasingavtalen till att lösa billån för personer utan anknytning till bolaget. Ett av dessa billån gällde en bil tillhörande L-O.P:s hustru, som härigenom tillgodogjort sig 118 000 kr. L-O.P. har inte kunnat lämna någon som helst rimlig förklaring till sitt handlande. Arbetsdomstolen delar tingsrättens slutsats att hans förfarande inneburit skada för bolaget med det ovan angivna beloppet.

Däck

Arbetsdomstolen delar tingsrättens bedömning att bolaget får anses ha gjort övervägande sannolikt att däckinköpen i huvudsak har varit verksamhetsfrämmande. Vad beträffar den skada som bolaget därigenom åsamkats gör Arbetsdomstolen följande bedömning. Det har vid förhöret med C.S. framkommit att det vid granskningen av däckfakturorna visat sig svårt att få klarhet i hur stor del av kostnaden för däcken som egentligen utdebiterats. Enligt henne kan det förhålla sig så att det, trots att det inte tydligt framgått av fakturor och andra dokument att just däck avsetts, har skett viss utdebitering av sådana kostnader till andra enheter inom bolaget. Hon har därför inte med säkerhet kunnat säga att ingen del av det yrkade beloppet, som ju i sig utgör summan av de totala inköpen efter avdrag för den del för vilken redovisning återfunnits, kommit bolaget till godo.

Enligt Arbetsdomstolens mening är utredningen om skadans storlek i denna del sådan att det får anses att full bevisning om skadans storlek endast med svårighet kan föras. Bestämmelsen i 35 kap. 5 § rättegångsbalken, som i sådana situationer möjliggör en uppskattning av skadans storlek, kan därför tillämpas. Bolaget får anses ha lagt fram den utredning som skäligen kan åstadkommas. Arbetsdomstolen finner att en rimlig uppskattning av skadans storlek är 1 250 000 kr, dvs. cirka hälften av det yrkade beloppet. Arbets-

domstolen finner vidare att L-O.P. inte förmått visa att däckinköp av denna omfattning varit bolaget till nytta.

Övriga poster

Vad gäller övriga poster som upptas i tingsrättens dom och som är föremål för Arbetsdomstolens prövning, nämligen hyra och inköp av utrustning av verkstad, inköp av släpvagnar och båttrailrar, inköp av mobiltelefoner, inköp av båtartiklar, inköp av gokarter, inköp av radiostyrda objekt, användande av bensinkort, inköp av bygghall, hyra av Shurgardförråd, inköp från Dustin AB, kostnader för dold sponsring, anskaffande och upprustning av IT-buss samt inköp och upprustning av turnébuss, gör Arbetsdomstolen samma bedömning som tingsrätten.

Ansvarsbegränsning enligt skadeståndslagen

L-O.P. har gjort gällande att ansvarsbegränsningen för arbetstagare enligt 4 kap. 1 § skadeståndslagen är tillämplig i målet, och att det inte föreligger synnerliga skäl för att ålägga honom skadeståndsansvar. I andra hand har han hävdat att skadeståndet bör jämkas. Bolaget har bestritt att den nu nämnda bestämmelsen i skadeståndslagen ska tillämpas. Enligt bolaget har L-O.P. inte orsakat skadan genom handlande i tjänsten. I andra hand har bolaget gjort gällande att det föreligger synnerliga skäl för att ålägga L-O.P. skadeståndsskyldighet, samt att det i vart fall saknas skäl att jämka skadeståndet.

Arbetsdomstolen gör följande bedömning. Arbetsdomstolen konstaterar att det i målet inte gjorts gällande att bolaget och L-O.P. avtalat om några särskilda skadeståndsbestämmelser. Skadeståndslagens regler ska således tillämpas i förevarande situation. Av 4 kap. 1 § skadeståndslagen följer att en arbetstagare är skadeståndsskyldig för skada som han eller hon vållat genom fel eller försummelse i tjänsten, endast i den mån synnerliga skäl föreligger med hänsyn till handlingens beskaffenhet, arbetstagarens ställning, den skadelidandes intresse och övriga omständigheter.

Den skada bolaget yrkar ersättning för har orsakats genom att L-O.P. i strid mot sitt anställningsavtal använt bolagets tillgångar för eget bruk eller tillgodogjort sig dessa på annat sätt. Som tingsrätten konstaterat bör L-O.P:s förtroendeställning och ekonomiska ansvar i sig inte föranleda att han undantas från det skydd för arbetstagare som handlat i tjänsten som den nyss nämnda regeln i skadeståndslagen innebär. Enligt Arbetsdomstolens mening kan det emellertid ifrågasättas om inte det som läggs L-O.P. till last, i vart fall i vissa delar, måste anses vara ett handlande som privatperson eller för annan än arbetsgivarens räkning (se AD 1998 nr 80, jfr NJA 2000 s. 380). Arbetsdomstolen saknar dock anledning att närmare gå in på den frågan. Även om handlandet skulle anses ha utförts i tjänsten delar Arbetsdomstolen nämligen tingsrättens bedömning att det föreligger synnerliga skäl för att ålägga L-O.P. skadeståndsansvar. Arbetsdomstolen finner i likhet med tingsrätten att L-O.P:s agerande varit sådant att det inte föreligger skäl för jämkning av skadeståndet.

Arbetsdomstolen finner heller inte skäl att göra någon annan bedömning av frågan om mervärdesskatt än tingsrätten gjort.

Kvarstad

När det gäller frågan om kvarstad har bolaget yrkat att kvarstaden ska bestå. Bolaget har i Arbetsdomstolen vunnit bifall till sin talan och domen kan verkställas omedelbart. Något behov av kvarstad borde således inte föreligga under längre tid än vad som behövs för att få till stånd verkställighet av domen. Mot den bakgrunden bör förordnandet om kvarstad bestå till dess verkställighet av domen har skett eller längst en månad från dagen för denna dom.

Sammanfattning och rättegångskostnader

Arbetsdomstolens ställningstagande innebär att tingsrättens dom ska ändras på så sätt att L-O.P. avseende delposten däck ska förpliktas att betala 1 250 000 kr i stället för yrkade 2 532 253 kr. I övrigt har Arbetsdomstolen funnit L-O.P. skadeståndsskyldig för de av tingsrätten fastställda beloppen. Skadeståndet ska därmed bestämmas till (8 038 282–1 282 253=) 6 756 029 kr.

Vid denna utgång har bolaget inte vunnit fullt bifall till sitt yrkande. Den del som bolaget förlorat kan inte anses ha endast ringa betydelse. Enligt Arbetsdomstolens mening ska L-O.P. därför förpliktas att utge en till två tredjedelar jämkad ersättning för bolagets rättegångskostnader såväl vid tingsrätten som i Arbetsdomstolen.

Den av bolaget yrkade ersättningen för rättegångskostnad vid tingsrätten har av L-O.P. vitsordats som skälig i sig, förutom vad beträffar utlägg för Hibis arbete. Arbetsdomstolen gör ingen annan bedömning än tingsrätten vad gäller skäligheten av den kostnaden.

Vad gäller de yrkade rättegångskostnaderna i Arbetsdomstolen har L-O.P. överlämnat till domstolen att pröva skäligheten av begärd ersättning för vittnet C.S:s inställelse, men i övriga delar vitsordat bolagets yrkande. Den yrkade ersättningen för C.S:s utlägg innefattar dels resekostnader med 4 911 kr, dels ersättning för tidsspillan med 36 975 kr, motsvarande 25 timmar och innefattande förberedelser av vittnesmålet. Arbetsdomstolen finner att yrkad ersättning för resekostnader är skälig, medan däremot ersättningen för tidsspillan bör sättas ned till skäliga 20 000 kr. Bolagets ersättning för rättegångskostnader i Arbetsdomstolen ska därmed bestämmas till två tredjedelar av (220 000+24 911=) 244 911 kr, dvs. 163 274 kr.

Domslut

1. Med ändring av tingsrättens dom i huvudsaken förpliktar Arbetsdomstolen L-O.P. att till NCC Construction Sverige Aktiebolag utge skadestånd med sexmiljonersjuhundrafemtiosextusentjugonio (6 756 029) kr jämte ränta enligt 6 § räntelagen från den 27 februari 2006 tills betalning sker.

2. Med ändring av tingsrättens dom i fråga om rättegångskostnaderna förpliktar Arbetsdomstolen L-O.P. att ersätta NCC Construction Sverige Aktiebolag för dess kostnader i tingsrätten med niohundratvåusen-ett-hundratjugoåtta (902 128) kr, varav 300 000 kr avser ombudsarvode, jämte ränta enligt 6 § räntelagen från den 27 juni 2008 till dess betalning sker.

3. Arbetsdomstolen förpliktar L-O.P. att ersätta NCC Construction Sverige Aktiebolag AB för dess rättegångskostnader i Arbetsdomstolen med etthundrasextiotretusentvåhundrasjuttiofyra (163 274) kr, varav 146 667 kr avser ombudsarvode, jämte ränta på förstnämnda beloppet enligt 6 § räntelagen från dagen för denna dom till dess betalning sker.

4. Med ändring av tingsrättens domslut punkt 4 förordnar Arbetsdomstolen om kvarstad på så mycket av L-O.P. tillhörig egendom som svarar mot det i målet utdömda skadeståndsbeloppet. Beslutet om kvarstad ska dock bestå till dess verkställighet av domen har skett eller längst en månad från dagen för denna dom.

Ledamöter: Inga Åkerlund, Dag Ekman, Christer Måhl, Karl Olof Stenqvist, Kent Johansson, Jörgen Andersson och Inger Efraimsson. Enhälligt.

Sekreterare: Niklas Berthelson

Tingsrättens dom (ledamöter: Erik Lempert, Fredrik von Arnold och Maria Åström)

BAKGRUND

P. anställdes år 1990 vid SIAB och övergick, efter det att SIAB fusionerats med NCC, år 1997 till NCC och arbetade under denna tid inom funktionen Central Biladministration. År 2002 bolagiserades NCC-koncernens affärsområden och Vagnpark bildades som en stabsfunktion inom NCC Construction Sverige Aktiebolag (NCC Construction). P. var från år 2002 tills han avskedades den 9 november 2005 chef för Vagnpark.

Den 17 februari 2006 ingavs stämning till tingsrätten med yrkande om kvarstad. Tingsrätten beslutade samma dag om kvarstad på så mycket av P:s egendom att NCC Constructions fordran, vilken då angavs till 8 000 000 kr, kunde antas bli täckt vid utmätning. Delar av den egendom som varit föremål för verkställighet av kvarstaden har sålts.

YRKANDEN M.M.

NCC Construction har yrkat att P. ska förpliktas att till NCC Construction utge 8 000 000 kr jämte ränta enligt 4 § och 6 § räntelagen (1975:635) från den 27 februari 2006 till dess betalning sker.

NCC Construction har yrkat ersättning för kostnader hänförliga till 16 områden, vilkas totala belopp överstiger det yrkade beloppet. NCC Construction har dock begränsat sitt yrkande till 8 000 000 kr. Den av NCC Construction yrkade ersättningen fördelar sig enligt följande (samtliga belopp anges inklusive mervärdesskatt): lösen av billån 193 590 kr, hyra av verkstadslokal 1 329 922 kr, inköp av utrustning till verkstadslokal 1 086 861 kr, inköp av däck 2 532 253 kr av vilket 373 000 kr avser rallydäck, inköp och hyra av släpvagnar 405 434 kr, inköp av mobiltelefoner 400 000 kr, inköp och hyra av skotrar m.m. 294 880 kr, kostnader för hyra av båt och inköp av båtartiklar 395 830 kr, kostnader hänförliga till gokart 761 477, inköp av radiostyrda objekt 105 713 kr, kostnader för drivmedel m.m. 134 000 kr, inköp av bygghall 197 500 kr, kostnader för hyra av Shurgardförråd 67 000 kr, inköp från Dustin AB 136 914 kr, kostnad för dold sponsring 30 000 kr, kostnader för anskaffande och upprustning av IT-buss 443 374 kr samt kostnader för inköp och upprustning av turnébuss 301 326 kr.

P. har medgett att utge ett belopp om 100 000 kr inklusive mervärdesskatt avseende kostnad för båtartiklar och 4 000 kr exklusive mervärdesskatt avseende kostnad för drivmedel men bestritt yrkandena i övrigt. Han har vidare vitsordat att NCC haft kostnader för angivna områden med uppgivna belopp, med undantag för kostnader för lösen av billån där inget belopp har vitsordats, för rallydäck där ett belopp om 281 630 kr har vitsordats och för radiostyrda objekt där ett belopp om 105 656 kr har vitsordats. Han har vitsordat yrkad ränta såsom skälig i sig.

Parterna har yrkat ersättning av motpart för rättegångskostnader.

GRUNDER OCH UTVECKLANDE AV TALAN

NCC

NCC Construction har som grund för och till utvecklande av sin talan, med de preciseringar som framgår under Domskäl, i huvudsak anfört följande.

Vagnpark hade ansvar för att bl.a. införskaffa, administrera och avveckla tjänstebilar för hela NCC-koncernen. P. var chef för Vagnpark och, innan A.F. tillträdde år 2005, var hans närmsta överordnade P.H. som då också var personalchef för NCC Construction.

Inom NCC fanns det regler för det sätt kostnader för bolaget skulle beslutas och verkställas, främst en beslutsordning och en attestinstruktion. Rätten att besluta åtgärder som innebar utgifter för NCC var delegerad till olika beslutsfattare, men ett inköp fick endast verkställas om reglerna i gällande beslutsordning och attestinstruktion följdes. Dessa fanns tillgängliga för all NCC:s personal och handlingarna var välkända för P. Av attestinstruktionen framgick att den attesterande gentemot företaget intygade och tog ansvar för att den attesterade verifikationen till kvantitet och pris avsåg material, tjänster eller en transaktion som existerade samt att den bokfördes på rätt resultatenheter eller projekt. Vidare framgick att den attestberättigades personliga kostnader skulle attesteras av dennes överordnade. I beslutsordningen angavs beloppsnivåer avseende maskininvesteringar och det framgick bl.a. att samtliga fordon, maskiner och inventarier med anskaffningsvärde på mer än 20 000 kr skulle registerföras i ett anläggningsregister. Beslutsordningen och attestinstruktionen innebar att ett önskemål om inköp från en person i NCC:s organisation inte skulle ske, om det fanns brister i de formella förutsättningarna. Det ålåg P. att förvissa sig om att NCC:s interna regler följts innan han beslutade om ett inköp. P:s roll var därigenom att vara NCC Constructions kontrollorgan. Kravet på att följa beslutsordningen och attestinstruktionen avsåg att säkerställa att det i efterhand skulle vara möjligt att härleda uppkomna kostnader till rätt ställe i organisationen. Då det har brustit i denna hantering, har det endast varit den som verkställt inköpen som kunnat veta till vilket ställe i organisationen kostnaden har varit hänförlig. NCC har därutöver haft regler för hur bl.a. förmånsbilar skulle hanteras och under vilka förutsättningar sponsring fick förekomma. Av de senare framgick bl.a. att sponsring skulle vara en spegling av de värderingar som präglade NCC:s verksamhet.

NCC är en stor organisation med en årsomsättning om 25-35 miljarder kr och hanterade under den aktuella tiden omkring en miljon fakturor per år. Betalningsrutinerna på NCC var organiserade med en central ekonomiavdelning som betalade de leverantörsfakturor som tillsänts NCC. En faktura som tillsänts NCC av en leverantör skulle attesteras av en behörig person som därefter skickade den till den centrala ekonomiavdelningen som betalade fakturan. Kostnaden skulle bokföras på rätt enhet inom NCC, vilket skulle utföras av den befattningshavare som attesterat fakturan. Under den tid

P. var chef för Vagnpark fanns det två konton på vilka kostnader för inköp beslutade på Vagnpark skulle bokföras, dels ett konto för de kostnader som belastade Vagnparks egen budget (resultatkontot), dels ett clearingkonto där de kostnader och intäkter som inte slutligt bokförts på något kostnadsställe inom NCC skulle bokföras (balanskontot). Balansen på det senare kontot skulle i princip alltid vara noll, eftersom en utgift på kontot alltid skulle motsvaras av en intäkt från den enhet inom NCC-koncernen där kostnaden slutligt skulle bokföras. Det förekom dock en eftersläpning av intäkterna, vilket gjorde att balansen på kontot varierade. I de fall Vagnpark inte förde kostnader vidare från balanskontot, stannade kostnaden på Vagnpark.

P. utnyttjade sin position som chef för Vagnpark för att göra privata inköp med NCC Constructions tillgångar på följande sätt. Han beställde varor eller tjänster för egen räkning men såg till att leverantörerna skickade fakturorna till NCC Construction. Han attesterade fakturorna, angav vilket konto de skulle belasta och skickade dem till den centrala ekonomiavdelningen för betalning. Kostnaderna bokfördes på balanskontot eller resultatkontot och fördelades inte till något annat kostnadsställe inom NCC-koncernen. Det uppkom inte något onormalt underskott på balanskontot, eftersom även intäkter bokfördes på kontot. Dessa intäkter bestod bl.a. av inköpsbonusar från leverantörer med vilka Vagnpark tecknat årsavtal och en överföring från L.K/M. avseende gokartverksamhet. Bonusintäkterna efterfrågades inte av de kostnadsställena som svarat för utgifterna för de bonusinbringande inköpen, men intäkterna skulle rätteligen ha bokförts där. Därför var aldrig saldota på balanskontot vare sig anmärkningsvärt högt eller lågt och det fanns inte någon anledning för NCC Construction att granska Vagnparks ekonomi närmare.

Vagnparks lokaler låg tidigare i Solna, men från den 2 september 2002 förhyrdes kontorslokaler i Uppsala (Synvillan). Beslutet att flytta lokalerna fattades under juni samma år och i enlighet med NCC Constructions interna beslutsordning undertecknades hyresavtalet av behörig firmatecknare för NCC Construction. Vagnpark disponerade även – i en separat byggnad men på samma fastighet – en verkstadslokal med tillhörande arkiv och bygghall.

A.F. tillträdde som ny chef för P. under vintern 2005. Hon besökte Vagnpark i Uppsala i februari samma år och visades kontorslokalerna i Synvillan och arkivet i verkstadslokalen. Det fördes då en diskussion inom NCC Construction om Vagnparks verksamhet skulle flyttas till NCC:s egna lokaler i Uppsala eller till NCC:s huvudkontor i Solna. P. fick i uppdrag att analysera en eventuell flytt och utarbetade en promemoria. Under sensommaren 2005 började A.F. misstänka att allting inte stod rätt till hos Vagnpark, eftersom hon hade hittat några fakturor som hon inte tyckte tillhörde Vagnparks verksamhet. Under september 2005 uppdrog hon därför åt Hibis Scandinavia AB (Hibis) att göra en genomgång av Vagnparks verksamhet. Hennes misstankar bekräftades av genomgången och Hibis fick i uppdrag att granska Vagnparks verksamhet för åren 2002 till 2005, ett uppdrag som senare utvidgades till att omfatta tiden från år 1999. Undersökningen visade att P. systematiskt och utan lov använt NCC Constructions egendom för privata ändamål genom ett omfattande missbruk av balanskontot. Detta ledde till att

NCC Construction avskedade P. och anmälde det inträffade till polisen. Hibis har försökt härleda de kostnader som identifierats till vissa huvudområden och de rubriker som används nedan är beteckningar som initierats av Hibis.

Det har under åren 1998 och 1999 funnits ett projekt inom NCC med namnet Mobil kommunikation. Projekt har funnits inom affärsområdet Anläggning, ett annat affärsområde än Vagnpark. J.S. var ansvarig för affärsutveckling och IT inom Anläggning under den aktuella tiden och ansvarig under honom för projektet Mobil kommunikation var L.K/M. Syftet med projektet var att med hjälp av mobiltelefoni förbättra kommunikationerna mellan olika arbetsplatser. P. involverades i projektet på grund av sina goda kontakter med telekommunikationsföretaget Ericsson. J.S. avsatte medel i Anläggnings budget för projektet Mobil kommunikation och någon kostnad för Vagnpark skulle aldrig uppkomma för projektet. NCC Construction bestrider att någon del av de kostnader som görs gällande i målet avser projektet Mobil kommunikation.

Billån

P. har i samband med avslut och inlösen av leasingavtal avseende tjänstebilar personligen tillgodogjort sig de överskott som leasingavtalen representerat i tio fall. Överskotten uppgår sammanlagt till 290 600 kr, men eftersom NCC Construction har träffat uppgörelser med andra personer än P. i fyra av dessa fall görs i målet under denna rubrik gällande endast 193 590 kr. NCC Construction har i de sex fallen som beloppet avser inte fått någon ersättning. Eftersom det är P. som initierat förfarandet och sett till att pengarna inte kommit NCC Construction till del, är han personligen ersättningsskyldig.

Verkstad, hyra och utrustning

Det har inte ingått i Vagnparks uppdrag att anskaffa en verkstad. Verkstaden har inte heller annat än undantagsvis använts för NCC:s ändamål. Den totala kostnaden för hyra av verkstaden för tiden den 1 mars 2002 till dess lokalen kunde frånträdas enligt överenskommelse om förtida uppsägning har i vart fall uppgått till 1 329 922 kr.

Under utredningen framkom det att en verkstadslokal i anslutning till NCC Constructions lokaler vid Synvillan hyrts från den 1 mars 2002. Hyresavtalet avseende lokalen tecknades den 26 februari 2002, då Vagnpark fortfarande hade sina lokaler i Solna och närmare fyra månader innan NCC Construction beslutade att flytta Vagnparks verksamhet till Uppsala. P. uppgav i september 2005 till A.F. att NCC Construction endast hyrde halva verkstadslokalen och att det inte fanns något hyresavtal beträffande verkstadslokalen. I den promemoria P. upprättade den 23 september 2005 i samband med att han utredde en eventuell flytt från Synvillan skrev han att

[v]erkstadslokalen delas med fastighetsägaren och den verksamhet som NCC Vagnpark bedriver där är smärre åtgärder på bilar till försäljning och omplacering. Exempel på dessa åtgärder kan vara byte

av fordonsdekaler, kontroll av oljenivå i motor, byte av trasiga glödlampor, byte/skiftning av däck etc. Denna serviceverksamhet pågår inte dagligen och de arbeten som utförs sker ofta efter ordinarie arbetstid, detta på grund av ordinarie arbetsbelastning.

Av den overheadpresentation där P. presenterade Vagnparks verksamhet under rubriken "Igår, idag, imorgon" framgick inte någonting om servicearbeten som kunde motivera en verkstad av den storleksordning som fanns i Uppsala. Den 17 oktober 2005 besökte A.F. åter lokalerna i Uppsala och hon visades då arkivet och verkstaden. P. påstod vid detta tillfälle att verkstaden delades med fastighetsägaren och att den del som fanns bakom en låst dörr i lokalen varken tillhörde verkstaden eller disponerades av NCC Construction. Det har senare visat sig att det i detta rum förvarats gokarter och delar till dessa. I november 2005 uppgav P. att verkstaden användes för att tvätta och byta olja på NCC:s fordon när ett av dessa flyttades från norr till söder. Efter det att P. lämnat sin anställning har A.F. fått en kopia av hyresavtalet från hyresvärden. Hyrestiden var från mars 2002 till och med maj 2008 och avtalet hade undertecknats av P. ensam trots att det inte funnits något beslut inom NCC Construction att ingå hyresavtalet. I november 2002 hade ett tilläggsavtal till hyresavtalet tecknats, även denna gång av P. ensam, där den hyrda lokalen utökades och en ny bashyra avtalades. Verkstadslokalen låg omkring 75 meter från Vagnparks kontorslokaler Synvillan. NCC Construction betalade från det att lokalen förhyrdes hyra för hela lokalen, vilken betalades år 2002 för tre år framåt och bokfördes på balanskontot. Hyran skulle rätteligen ha periodiserats över tre år.

All information som har varit tillgänglig för NCC Construction visar att det inte funnits något behov av att hyra en verkstad på det sätt som skett. P. har inte fått i uppdrag eller givits delegation att ingå hyresavtalet eller utrusta verkstaden på det sätt som skett. Alla anställda vid Vagnpark har inte haft tillgång till verkstaden, utan nyckel har endast innehafts av P., hans två söner T. och J.P. och av L.K/M. Verkstaden har använts vid enstaka tillfällen för enklare servicearbeten på NCC:s fordon, något som ska ställas mot att verkstaden har kostat NCC Construction omkring 1 370 000 kr i hyra och över en miljon kr i utrustning.

Det har inte ingått i Vagnparks uppdrag att utrusta en verkstad på det sätt som har skett. Anskaffning av verkstadsutrustning har inte skett för NCC Constructions räkning. Den inköpta utrustningen har inte varit till nytta för NCC Construction, eftersom de åtgärder som skett kunde ha utförts mycket billigare genom anlitaandet av en verkstad utanför NCC Construction. Det bestrids att några av de inköp som görs gällande under denna punkt har varit avsedda för projektet Mobil kommunikation.

Den utrustning vars kostnader NCC Construction gör gällande under denna rubrik uppgår till 1 086 861 kr och har haft olika leveransadresser bl.a. Upplands Motor i Uppsala, Radiosystem Bertil Åhs i Uppsala, Edhs skoterservice i Gävle, IC Test AB, Matti Hakkala i Göteborg, och Swedish Competition Parts & Services i Ramsjö. Ingen av dessa adresser har haft något med NCC Constructions verksamhet att göra utan det har varit fråga

om P:s privata inköp och ingått i den utrustning som funnits i verkstaden. Fakturor uppgående till 10 986 kr har haft leveransadress IC Test AB, 525 640 kr till NCC AB Central Biladministration, 29 991 kr till P., 19 488 kr till Swedish Competition Parts & Services, 150 734 kr till NCC AB, 288 986 kr till Vagnpark och 8 475 kr till Edhs skoterservice.

Däck

Det har inte ingått i Vagnparks uppdrag att agera däckleverantör till NCC eller att köpa in däck i den omfattning som skett. De kostnader som NCC Construction gör gällande under denna rubrik avser inte några däck som har använts i NCC:s verksamhet. Det vitsordas att Vagnpark efter begäran och i enlighet med NCC:s inköpsrutiner har haft att köpa in däck vid behov. I ett sådant fall skulle gällande bokförings- och attestrutiner ha tillämpats, vilket inneburit att inköpet av däck skulle ha bokförts på den resultatenhet som gjort beställningen. Vid en genomgång har framkommit att de totala inköpen av däck har uppgått till 3 327 752 kr. Samtidigt har redovisning återfunnits för sammanlagt 795 499 kr. Det saknas således redovisning för ett sammanlagt belopp om 2 532 253 kr. Kostnaderna har stannat på balanskontot. Utifrån det material som sammanställts har 176 st. däck avsedda för rallyändamål identifierats till en kostnad av 373 000 kr. Två fall av försäljning av fyra stycken vinterhjul till ett pris av 2 500 kr har upptäckts. Sponsring skulle ske i enlighet med NCC:s föreskrifter om sponsringsverksamhet och "dold" sponsring överensstämmer inte med NCC:s värderingar eller allmänna policy. P. har inte haft rätt att besluta om att däck skulle användas som sponsring.

Släpvagnar och båttrailrar

Det ingick inte i Vagnparks uppdrag att köpa in släpvagnar eller trailrar. Det fanns inte heller något behov hos Vagnpark av sådana objekt. Om Vagnpark skulle ha införskaffat släpvagnar eller trailrar för någon annan enhet inom NCC, skulle det ha skett i enlighet med de besluts- och attestinstruktioner som fanns inom NCC, bokförts på ett korrekt sätt och kostnaden skulle ha vidareförts till korrekt resultatenhet. Det har för den aktuella tiden återfunnits utgifter för totalt elva släpvagnar och trailrar. NCC Construction gör gällande att kostnaden för nio av dessa fordon inte varit till nytta för NCC, nämligen fordonen med registreringsnummer KMK978, JKU125, THY211, SDR559, SJN097, SDO079, RWM721, TSX615 och TJT273. Kostnaderna för släpvagnar och trailrar saknar erforderlig dokumentation. Inköpen har gjorts för annan än NCC och att inget värde av släpvagnar och trailrar har tillförts NCC.

Mobiltelefoner

Det har inte ingått i Vagnparks uppgifter att köpa in mobiltelefoner. Under åren 1999-2003 har Vagnpark fakturerats för 81 mobiltelefoner från Radiotjänst Bertil Åhs i Uppsala till ett totalt belopp om 400 000 kr. Det saknas dokumentation hos NCC om anskaffning av mobiltelefonerna och de har inte bokförts på den resultatenhet som gjort beställningen.

Skotrar och fyrhjulingar

Det har inte ingått i Vagnparks uppdrag att köpa in skotrar och fyrhjulingar. Det har inte heller funnits något behov hos Vagnpark av sådana objekt. Skulle Vagnpark ha införskaffat sådana för någon annan enhet inom NCC-koncernen, skulle det ha skett i enlighet med de besluts- och attestinstruktioner som finns inom koncernen, utgiften skulle ha bokförts på ett korrekt sätt samt kostnaderna för drift och underhåll skulle ha vidareförts till den resultatenhet som gjort beställningen. Det saknas dokumentation hos NCC Construction avseende 16 fall av köp och hyra av skotrar eller fyrhjulingar. I målet begär NCC Construction ersättning avseende nio av dessa, fordonen med registreringsnummer TGZ415, SSJ817, SPN754, RXT019, THO397, GNS474, RST019, SOA916 och GBL197, samt tillbehör till skotrar och skoterpulkor med ett totalt belopp av 294 880 kr.

Båtartiklar

Det har inte ingått i Vagnparks uppdrag att för egen räkning köpa båtar eller betala underhåll eller reparationer för sådana. Det har inte heller funnits något behov hos Vagnpark att göra detta. Skulle Vagnpark ha införskaffat sådana för någon annan enhet inom NCC, skulle det ha skett i enlighet med de besluts- och attestinstruktioner som fanns inom NCC. Det saknas dokumentation hos NCC om anskaffning av båtartiklar. Inköpen har inte gjorts för NCC:s räkning och NCC har inte tillförts något värde genom dessa.

Gokart

Det har inte ingått i Vagnparks uppdrag att köpa in gokarter eller utrustning till sådana. Gokarterna har brukats av P:s familj och L.K/M:s familj. NCC Construction har fakturerats och betalt fakturor avseende gokarter och utrustning med 761 477 kr. Det rum i verkstadslokalen där gokarterna förvarades doldes för A.F. av P. då hon besökte Vagnparks lokaler i Uppsala. P. har enligt egna uppgifter samarbetat med L.K/M. gällande inköp av utrustning till gokartverksamheten. P. har använt NCC Constructions medel för att inköpa gokarter och utrustning. Inget av detta har ingått i NCC:s verksamhet eller gjorts för NCC:s räkning. Inte heller har NCC haft någon nytta av dessa kostnader.

Radiostyrda objekt

Det har inte ingått i Vagnparks uppdrag att för egen räkning inköpa radiostyrda modeller av bilar och flygplan till ett värde av 105 713 kr. Skulle Vagnpark ha införskaffat sådana för någon annan enhet inom NCC, skulle det ha skett i enlighet med de besluts- och attestinstruktioner som fanns inom NCC. Det saknas dokumentation hos NCC för anskaffning av radiostyrda objekt. Inköpen har inte gjorts för NCC:s räkning och NCC har inte tillförts något värde genom dessa.

Bensinkort

Vagnpark hade ett Statoilkort avsett för tankning av enhetens poolbil. Det har inte ingått i Vagnparks uppdrag att hämta och lämna fordon över stora delar av Mellansverige. Tankning med det aktuella kortet har bl.a. gjorts i Östersund, Torsby och Leksand och det har förekommit att både diesel och bensin har betalats med kortet samma dag. Av utgifterna för drivmedel gör NCC Construction gällande att 134 000 kr inte är hänförliga till NCC:s verksamhet. I beloppet ingår dessutom ett inköp av en transporttank, en elpump och en klappump. Inköpen i denna del har inte gjorts för NCC:s räkning och NCC har inte tillgodogjorts något värde av det som har köpts in.

Bygghall

En bygghall har köpts in för 197 500 kr. P. har påstått att bygghallen inköpts för NCC:s räkning och att den fanns någonstans inom NCC-koncernen men att han inte visste var. Bygghallen har dock varit uppställd vid verkstadslokalen och innehållit båtar, skotrar, skoterpulkor, m.m. I det fall Vagnpark skulle ha införskaffat en bygghall för egen räkning eller för någon annan enhet inom NCC skulle det ha skett i enlighet med de besluts- och attestinstruktioner som fanns inom NCC, den skulle ha bokförts på ett korrekt sätt samt kostnaderna för drift och underhåll skulle ha vidareförts till den resultatenhets som gjort beställningen. Bygghallen är värd mer än 20 000 kr, vilket innebär att den också skulle ha registrerats i NCC:s anläggningsregister. Bygghallen har inte köpts in för NCC:s räkning och något värde har inte kommit NCC till del.

Shurgard

P. har tecknat fyra hyresavtal avseende fyra olika förråd på Shurgards magasineringsanläggning. Vagnpark har inte haft något behov av att hyra dessa förråd. Tre av hyresavtalen hade avslutats innan P. lämnade sin anställning, men i det förråd som fanns kvar då P. stängdes av påträffades såväl NCC Constructions egendom som egendom tillhörig P. Förråden har inte hyrts för NCC:s räkning och de har inte varit till nytta för NCC. NCC Construction kräver i denna del ersättning av P. med 67 000 kr, även om NCC Constructions totala kostnad för hyresavtalen har varit högre.

Dustin AB

P. har gjort inköp från Dustin AB för 136 914 kr. Föremålen har inte köpts in för NCC:s räkning och NCC har inte haft någon nytta av föremålen. Skulle Vagnpark ha införskaffat sådana föremål för någon annan enhet inom NCC skulle det ha skett i enlighet med de besluts- och attestinstruktioner som finns inom NCC. Det saknas dokumentation hos NCC Construction rörande anskaffning av dessa föremål.

Dold sponsring

P. har – utan att vara behörig – beslutat att betala ut 60 000 kr som sponsring. Det finns inget beslut inom NCC Construction om att sponsring skulle ske i

detta fall. Det sätt på vilket sponsringen skett strider med NCC:s värderingar och står därför i strid med NCC:s policy. Denna kostnad har inte varit hänförlig till Vagnparks verksamhet. Utgiften har inte skett för NCC:s räkning och något värde har inte kommit NCC till del på grund av denna.

IT-buss, anskaffning och upprustning

Vagnpark har leasat en buss vilken har utrustats för att sköta kommunikation under rallytävlingar. Då leasingavtalet gått ut har NCC Construction köpt bussen. Bussen har använts som IT-buss för Team Renault Sweden på rallytävlingar runt om i Sverige. IT-bussen har enligt e-post från P. använts som kommunikationscentral, resultatservice, webkamera för hemsidor och webservice för NCC-sat. Efter det att P. lämnat NCC Construction har bussen sålts. NCC Construction har, efter avdrag för intäkten från försäljningen, haft en total kostnad för IT-bussen om 443 374 kr.

Kostnaderna för bussen har inte något med NCC:s verksamhet att göra, den har inte köpts in för NCC:s räkning och NCC har inte haft någon nytta av kostnaden för leasing och upprustning. Skulle Vagnpark ha införskaffat en sådan buss för någon annan enhet inom NCC, skulle det ha skett i enlighet med de besluts- och attestinstruktioner som fanns inom NCC, den skulle ha bokförts på ett korrekt sätt samt kostnaden för drift och underhåll skulle ha vidareförts till den resultatenhet som gjort beställningen. Det saknas dokumentation hos NCC Construction rörande anskaffning av IT-bussen.

Turnébuss, inköp och upprustning

En buss köptes in från Mercedes Benz i Malmö, rustades upp och byggdes om vid två tillfällen till en kostnad av 301 326 kr, innan den i april 2003 överläts till U.S. som var medlem av bandet M.R. och Rankarna, utan kompensation till NCC Construction. Kostnaden bokfördes på balanskontot. Om den skulle ha inköpts för NCC:s räkning, skulle den bokförts som en investering och inventarieförts. Kostnaderna för avskrivning och räntor m.m. skulle ha belastat den resultatenhet som skulle bära kostnaden. Inköpen har inte gjorts för NCC:s räkning och NCC har inte tillförts något värde genom dessa.

Samtliga belopp yrkas inklusive mervärdesskatt, eftersom NCC Construction saknar avdragsrätt för kostnader som inte är hänförliga till NCC:s verksamhet. NCC Construction har gjort en extra inbetalning av mervärdesskatt om 2 000 000 kr.

P.

P. har som grund för och till utvecklande av sin talan, med de preciseringar som framgår under Domskäl, i huvudsak anfört följande.

NCC Construction har inte lidit någon skada motsvarande yrkat belopp. De kostnader NCC Construction anfört grundar ingen fordran på P., vare sig i form av en värdeöverföring till honom eller genom att P. orsakat NCC

Construction en skada för vilken han har att svara. P. har inte förfarit otillbörligt på så sätt som NCC Construction gör gällande. P. har inte i strid med sitt anställningsavtal använt NCC Constructions egendom för eget bruk. P. har agerat inom ramarna för sin anställning och sina ålagda arbetsuppgifter. Det saknas synnerliga skäl för att ålägga P., som arbetstagare, skadeståndsskyldighet. Det föreligger grund för att jämka ett eventuellt skadestånd. Även om det skulle föreligga skadeståndsskyldighet, är inte NCC Construction rätt part att kräva ersättning. Kärandebolaget NCC Construction skapades genom en bolagisering inom NCC år 2002. Merparten av de kostnader och fakturor som käromålet grundas på är dock ställda till moderbolaget NCC AB. Käranden har inte påstått och än mindre visat att en eventuell fordran för NCC AB skulle ha överförts till NCC Construction.

P. började år 1990 på SIAB och hade ansvar för anskaffning av fordon och mobiltelefoner på huvudkontoret. År 1997 fusionerade SIAB och NCC vilket innebar att P. fick hand om fordonen inom funktionen Central biladministration inom NCC. P. är utbildad byggnadsingenjör och har inte någon ekonomisk utbildning. Under år 2002 bolagiserades NCC:s affärsområden och P. blev chef för Vagnpark. Vagnpark skulle sköta administration och service avseende NCC-koncernens samtliga fordon, medan fordon och maskiner i sig skulle ägas av det NCC-bolag vari de brukades. Såvitt avser anskaffning av fordon och maskiner rörde det sig om anskaffning av kompletta fordon för respektive ändamål, således även anskaffning av extrautrustning, däck, ljusramper etc. P. ansvarade för inköp vilka årligen uppgick till ungefär 250 miljoner kr. Därtill ansvarade han för driften av NCC:s fordon till en årlig kostnad om ungefär 125 miljoner kr.

Det ålåg P. att attestera Vagnparks fakturor, men han hade inte själv behörighet att vidta åtgärder på kontonivå. Den uppgiften sköttes av ekonomiavdelningen. P. har erhållit fakturaunderlag, som varit preliminärt bokfört, och kunde då antingen attestera fakturan eller skicka tillbaka den, om den har hört till annan avdelning inom NCC. P. hade således inte möjlighet att göra korrigeringar mellan olika konton. P. hade aldrig betalningsattesträtt, vilket innebär att han inte hade rätt att faktiskt verkställa en betalning.

Leverantörsfakturor av privat natur har inte bokförts på balanskontot. Kontot har närmast haft formen av ett observationskonto varifrån kostnader skulle fördelas ut till övriga bolag inom NCC-koncernen. Kostnader som skulle belasta Vagnparks budget skulle och har slutligt bokförts på resultatkontot. Om det är så att kostnader inte på ett rättvisande sätt har fördelats ut från balanskontot till övriga bolag inom koncernen, har detta varit en administrativ brist men någon ekonomisk skada har NCC inte lidit av detta.

Den alldeles övervägande delen av de belopp vilka påstås utgöra privata levnadsomkostnader eller sådana utgifter som P. på annat sätt direkt eller indirekt tillgodogjort sig är hänförliga till verksamheter inom NCC. NCC Constructions kostnader för dessa projekt och inköp utgör inte en grundad fordran på P., vare sig i form av någon värdeöverföring till honom eller

genom att P. orsakat NCC Construction skada för vilken han har att svara. Detta medför också att någon kostnad för mervärdesskatt inte uppkommer.

Billån

Under P:s anställning bytte Vagnpark omkring 200 tjänstebilar per år, av vilka omkring 75 till 100 bilar såldes till anställda vid NCC eller till en av NCC-anställd anvisad köpare. P. fick ofta anvisad köpare och anvisad köpeskilling. Om ingen köpeskilling anvisades, bestämdes priset utifrån bilhandlarnas listpriser. Förfarandet var tillåtet under förutsättning att försäljningen skedde till marknadspris. Oberoende värderingsintyg användes mycket sällan.

P. kan inte vitsorda att Upplands Motor krediterat andra än NCC med av NCC Construction angett belopp, eftersom de enda fall som identifierats är de fyra fallen som har reglerats. Det är möjligt att fordon, sedan de köpts loss från NCC av en anställd, kan ha sålts vidare med en viss vinst. Detta medför ingen skada för NCC Construction som P. kan vara ersättningskyldig för.

Verkstad, hyra och utrustning

Verkstaden har inte hyrts för privat bruk utan har använts för enklare underhåll och åtgärder av NCC:s fordon. Den har varit väl känd inom NCC:s organisation och sedan före hösten 2005 varit känd för NCC:s företagsledning. P., i egenskap av verksamhetschef för Vagnpark, fick instruktioner från NCC:s ledning att överta de fordon och maskiner som tidigare hanterats av NCC Maskin. VD O.E. fick vid sitt första besök hos Vagnpark information om verkstadsutrymmet. Även chefsjuristen U.W. kände till verkstaden. P. har inte uppgett till A.F. att det inte fanns något hyresavtal avseende verkstadslokalen. P., hans söner T. och J.P. liksom L.K/M. hade nyckel till verkstaden. T.P. var anställd vid Vagnpark och J.P. arbetade som konsult åt Vagnpark. Andra anställda hos Vagnpark har haft tillgång till verkstaden och utfört arbeten och hämtat fordon där. Huruvida hyran periodiserats eller inte har inte påverkat NCC Constructions möjlighet att konstatera kostnaden. Anledningen till att P. inte visade det inre utrymmet av verkstaden i samband med A.F:s besök den 17 oktober 2005 var att P. då inte fått besked från L.K/M. om gokarterna vilka förvarades där.

Om NCC Construction följt den överenskommelse som funnits mellan A.F. och P. om att fördela egendomen som funnits i verksamhetslokalerna senast den 13 december 2005, hade det varit möjligt att tidigare än år 2008 frånträda hyreskontraktet. NCC Construction har därför självt orsakat hyreskrav för åren 2006-2008.

Det vitsordas att NCC Construction haft angivna kostnader för utrustning, men kostnaderna hänför sig till en lång tidsperiod, i vart fall från år 1999. P. har inte kunnat redovisa exakt vad kostnaderna avsett, eftersom han saknar tillgång till NCC Constructions bokföring. Omkring 500 000 kr avser projektet Mobil kommunikation, omkring 500 000 kr avser förbrukningsmaterial, verktyg etc. till verkstaden, och omkring 50 000 kr

avser hemmakontoret och inköp av verktyg för Edhs Skotersservices räkning, vilket därefter fakturerats Edhs Skotersservice.

Däck

Vagnpark har under P:s tid som chef köpt in däck för ett högre belopp än 2 532 253 kr. Det angivna beloppet motsvarar troligen de inköp av däckpartier som gjorts till bilmodeller som är frekvent förekommande inom NCC, något som oftast skett genom A-Däck. Inköp av däck har ingått i Vagnparks uppgifter, även om det inte uttryckligen framgått av P:s arbetsbeskrivning. Antingen har det kommit order från överordnad eller varit praxis inom företaget att han skulle göra det. Under alla förhållanden har NCC Construction inte lidit skada av dessa inköp. Det framgår av NCC:s fordonspolicy att samtliga fordon skulle vara utrustade med bl.a. vinterhjul. NCC:s affärsledning har våren 2004 utnämnt P. till ansvarig för däckavtal för den svenska marknaden. Det är alltjämt Vagnpark som anskaffar däck till NCC. Vagnpark har anskaffat däck från såväl däckhandeln, den s.k. eftermarknaden och bilhandeln.

Antalet däck avsedda för rallyändamål uppgår rätteligen till 128 st. motsvarande ett värde om 281 630 kr, vilket även inkluderar däckköp från tiden före år 2002, dvs. innan Vagnpark bildades. Av dessa torde 36 däck vara utfakturerade (dvs. försålda via NCC Construction varvid intäkterna kommit NCC Construction till godo) och åtta däck ha använts för sponsring. Kronofogdemyndigheten har belagt de 30 däck som fanns kvar i verksamhetslokalerna med kvarstad. Åtta däck fanns kvar hos P., vilka var hans egendom. Resterande 46 däck är antagligen delvis utfakturerade, delvis sponsordäck.

Släpvagnar och båttrailrar

Inköpta släpvagnar och trailrar har använts för NCC:s verksamhet.

Mobiltelefoner

P. har anskaffat mobiltelefoner till anställda inom NCC för NCC:s räkning sedan år 1997 och framåt och vitsordar att han kan ha köpt in 81 mobiltelefoner. P. har ombetts anskaffa mobiltelefoner till NCC:s anställda, bl.a. till J.ST. (f.d. koncernchef), G.L.(f.d. personaldirektör), Å.B. (f.d. personalchef), C.L. (f.d. personalchef), B.S. (f.d. säkerhetschef), M.M. (SIF:s styrelseledamot), J.R. (marknadschef Boende), J.Ö. (seniorkonsult) och M.Ö. (AO-chef). Merparten av inköpen gjordes före år 2002. NCC Construction har inte orsakats någon skada av inköpen, oavsett om de inte debiterats något kostnadsställe eller inte.

Skotrar och fyrhjulingar

Edhs Skotersservice har sålt eller hyrt ut fyrhjulingar och snöskotrar till NCC, vilka har använts inom NCC för utsättningsarbeten i oländig terräng bl.a. i bredbandsprojekt i Idre och Mora med omnejd samt i järnvägsprojektet

Botniabanan. P. har även använt fordonen privat. Skotrarna SSJ817, SPN754, RXT019 och THO397 avser inhyrning till NCC. Skotrarna GNS474, RST019, SOA916 och GBL197 avser inhyrning till NCC Byggservice, Mora. I NCC Constructions krav återfinns också krav hänförliga till en motorcykel av årsmodell 1953, en lastbil VW Caddy av årsmodell 2000 samt en Audi av årsmodell 1997. Vad detta är för fordon saknar P. kännedom om.

Båtartiklar

Det vitsordas att Vagnpark haft kostnader för båtartiklar med 416 418 kr i vilket belopp ingår varor som P. har köpt in för privat bruk för 100 000 kr.

Vagnpark skulle, enligt NCC:s anskaffningspolicy, anskaffa allt som enligt bokföringslagen skulle inventarieföras, dvs. föremål med anskaffningsvärde överstigande 20 000 kr. Detta innebar att Vagnpark skulle anskaffa samtliga fordon, maskiner samt produktionsutrustningar. Det som Vagnpark inte skulle anskaffa var vissa asfaltrelaterade objekt för NCC Roads behov såsom tunga fordon, entreprenadmaskiner och produktionsutrustning. I de fall där båtar har behövts har det ingått i Vagnparks uppdrag att anskaffa erforderliga båtar. Båten, Ryds 600 AC, hyrdes av NCC under åren 2000-2002 för ett telekommunikationsprojekt vid Mälaren som inte blev av. Båten har använts dels av P., dels av NCC.

NCC använde handburna GPS i vilka det varit möjligt att använda land- och sjökarta samtidigt. Därför anskaffade P. sjökort. Övriga inköp av båtartiklar avser som tidigare angetts, förutom avseende medgivet belopp i denna del, utrustning till båten Ryds 600 samt två stycken motorer som utdebiterats.

Gokart

L.K/M., dåvarande projektchef på NCC Constructions moderbolag, startade ett gokartprojekt. P. åtog sig att ta hand om bilarna i projektet. Han beställde varor och attesterade fakturorna. Det var L.K/M. som bestämde att NCC skulle faktureras. L.K/M. överförde intäkterna från ett projekt han ansvarade för till det konto som debiterats vid inköp avseende gokartprojektet. Materielen har förbrukats inom ramen för gokartprojektet eller har funnits kvar i verkstaden. Tre gokartbilar har returnerats, men P. vet inte om L.K/M. har ordnat en kreditfaktura.

Det saknas skäl till att utgå ifrån att dessa kostnader har varit privata köp. Det vitsordas i och för sig att gokartprojektet inte ryms inom NCC:s ordinarie verksamhet. Projektet har dock beordrats av en överordnad befattningshavare och, för det fall NCC Construction kunnat styrka att bolaget lidit skada i denna del, görs gällande att P. är fel part, eftersom han endast handlat på uppdrag av L.K/M. P. har tillsett att de kostnader han godkänt täckts av en annan person inom NCC. P. har därför inte åsamkat NCC Construction skada på sätt som NCC Construction påstår. P. kan inte ensam göras skadeståndsskyldig för de åtgärder som L.K/M. har vidtagit.

Radiostyrda objekt

Produkterna har anskaffats till projektet Mobil kommunikation och har bl.a. använts i marknadsföringssyfte. Produkterna har förvarats dels hos NCC Construction, dels hos P. Det saknas skäl att utgå ifrån att det är fråga om privata köp. Produkter har använts som utsmyckning av NCC:s huvudkontor, varefter de flyttats till kontoret i Uppsala. Ett belopp om 20 458 kr har avsett projektet Mobil kommunikation och resterande fakturor om 85 198 kr har avsett utsmyckning av kontoret. Inget av detta har kommit P. till del.

Bensinkort

P. har medgett att betala ett belopp om 4 000 kr exklusive mervärdesskatt avseende tankning vid ett tillfälle av 400 liter diesel.

Drivmedlen har köpts under sex år och utgjort en normal förbrukning för poolbilen samt för bilar som skulle flyttas. I Vagnparks verksamhet har ingått att hämta och lämna fordon över stora delar av Mellansverige. Vagnpark har haft hela Sverige som arbetsfält. Transporttanken, elpumpen och klappumpen har anskaffats i samråd med L.P. och finns kvar hos Vagnpark. Även utgifter för biltvätt har betalats med Statoilkortet.

Bygghall

Bygghallen har köpts in år 2000 av P. med godkännande från ekonomichef H.A. och VD O.E. Hanteringen av fakturan har skett i samråd med H.A. Genom en överenskommelse mellan fastighetsägaren G.S:s Fastigheter och P. har NCC Construction inte behövt erlagga något arrende. Om bygghallen inte är upptagen i anläggningsregistret är det H.A. som inte har fullgjort vad han åtagit sig.

Shurgard

Tre av de tidigare förråden har använts för förvaring av NCC:s däck. Det sista förrådet innehöll några föremål tillhörande P., men framförallt egendom tillhörig NCC Construction. Det har förelegat ett behov för NCC Construction att hyra förråden.

Dustin AB

Varor har inköpts från Dustin AB till Vagnparks kontor, för NCC:s IT-buss och till P:s hemmakontor, det sistnämnda efter godkännande från överordnad. Ett belopp om 22 970 kr är hänförligt till IT-bussen. Resterande belopp, 72 330 kr, avser Vagnparks kontor. Högtalarsystemet, Creative högtalare, sound blaster m.m., sitter i Vagnparks lokaler. År 2004 drabbades P:s hustru av cancer. P. beordrades då av P.H. att rusta upp sitt dåvarande hemmakontor för att han för familjens skull skulle kunna arbeta hemifrån i perioder. I övrigt har inköp till P:s hemmakontor godkänts av, från juni 1997 J.ST., f.d. koncernchef NCC AB, därefter G.L., f.d. personaldirektör NCC AB, C.L., f.d. personalchef NCC AB, och Å.B., f.d. personalchef NCC AB.

Dold sponsring

Det har varit fråga om sponsring på sätt som varit kutym inom NCC. Yrkat belopp i denna del vitsordas och har avsett marknadsföring och reklam i samband med tävlande i Svenska Mästerskapen i Rally under år 2004. Den policy som NCC Construction hänvisar till är inte den policy som de facto följts inom NCC.

IT-buss, anskaffning och upprustning

Bussen har köpts in för projektet Mobil kommunikation som startade år 1999 och pågick till hösten 2004. Kostnaderna inom NCC skulle fördelas mellan IT-funktionen, AO Byggservice och Central Biladministration. AO Byggservice deltog dock inte. Bussen har anskaffats enligt beslut av M.Ö., NCC Byggservice, och L.K/M., NCC IT, år 2000. Bussen skulle användas som kommunikationscentral vid sådana projekt där det inte var lönsamt att dra in telefonråd och vid rallytävlingar inom Volvo/Renault-projektet. P. har endast agerat i enlighet med de instruktioner han fått.

Turnébuss, inköp och upprustning

P. anskaffade en skåpbil/buss till Rankarna. Tanken var att kostnaden för bussen skulle kvittas mot att Rankarna genomförde konserter hos NCC Construction. Två sådana konserter har också genomförts. Kostnaden för att inreda bussen blev avsevärt högre än planerat. P. har inte haft någon privat vinning av detta köp. P. kan inte själv åta sig ansvar för eventuell skada, eftersom upplägget var framtaget tillsammans med NCC AB, Koncernstab Information eller NCC Communication.

NCC

NCC har bestritt att grund för jämkning av skadestånd föreligger.

DOMSKÅL

P. har som skriftlig bevisning åberopat sin befattningsbeskrivning, fullmakt för honom utställd av A.G., VD för NCC AB, och policy för förmånsbil.

På NCC Constructions begäran har förhör hållits med A.F., C.S. och J.S. På P:s begäran har förhör hållits med honom själv och M.Ö.

P. har bekräftat de sakframställningsvis lämnade uppgifterna och därutöver uppgett i huvudsak följande:

Han är utbildad byggnadsingenjör och har ingen ekonomisk utbildning. I oktober 1990 blev han fordonsansvarig inom SIAB och, efter fusionen på NCC AB, fick han motsvarande arbetsuppgifter som chef för Central biladministration. Då NCC AB:s affärsområden bolagiserades år 2002 blev han chef för Vagnpark. Hans befattningsbeskrivning utarbetades i samråd

mellan honom och hans chef P.H. någon gång efter Vagnparks bildande år 2002. Han svarade för interna yrkesmässiga trafikfrågor och var trafikansvarig för NCC-koncernen samt utarbetade förslag till bilpolicy. Vid Central biladministration fanns inledningsvis inget administrationssystem. Ett sådant utvecklades inom enheten efter det att Vagnpark bildats. När det fanns behov av anskaffning lades alla uppgifter in i administrationssystemet, vilket genererade uppgifter till lönekonton och Central administration. Vagnpark hade ursprungligen fem anställda och som mest arbetade tio personer vid enheten. Enhetens årsbudget, som upprättades av ekonomiavdelningen efter hans förslag, omslöt åtta till tio miljoner kr. Hans ställning som chef för Vagnpark motsvarade, enligt uppgift från P.H., en position som regionchef med en rätt att besluta om inköp för 500 000 kr exklusive mervärdesskatt vid varje tillfälle.

Inkommande fakturor skickades från mottagaren till NCC:s ekonomiavdelning. Där försågs respektive faktura med en etikett i vilken skulle antecknas de uppgifter som behövdes för kontering av fakturan. Vissa uppgifter var redan förtryckta och dem ändrade han inte på. Fakturan tillställdes den enhet där den platschef som skulle attestera fakturan arbetade, såvitt avsåg Vagnpark alltså till honom. Efter attest återsände han fakturan till ekonomiavdelningen som gjorde en slutkontroll och verkställde betalning. Kvantitetsuppgifter i fakturan kontrollerades och attesterades av den befattningshavare som fysiskt tog emot varan. En annan befattningshavare kontrollerade prisuppgifterna gentemot vad som avtalats och attesterade därefter. Attestering innebar inte någon kvalitetskontroll. Om en faktura i något hänseende var felaktig, returnerades den till ekonomiavdelningen.

Han har inte sett attestinstruktionen men visste att personliga kostnader skulle attesteras av närmaste chef. Han kände inte till att attestanten tog ansvar för att fakturan bokfördes på rätt resultatenhet eller projekt. Hans attest innebar enligt hans uppfattning endast att han tog ansvar för att leverans ägt rum och att det levererade tillhörde NCC. Ansvar för att föra över kostnader på rätt resultatenhet låg på ekonomiavdelningen som kunde fråga honom, om det förelåg tveksamheter. Detta underlättades av att en företrädare för ekonomiavdelningen arbetade i Vagnparks lokaler.

I de leverantörsavtal som han tecknade förekom inga prestationsbonusar baserade på anskaffade volymer, s.k. kick backs. Några leverantörsbonusar har inte betalats till Vagnpark. Han vet inte varifrån intäkterna på balanskontot kom.

Den av NCC Constructions VD A.G. år 2003 utfärdade fullmakten tillkom sedan det uppmärksammats av Vägverket att tidigare fullmakt var undertecknad av en person som ej längre var firmatecknare. Fullmakten gav honom behörighet att göra de anskaffningar som han gjort.

Billån

Han kände till NCC:s bilpolicy. Vid byte av förmånsbil beställde Vagnpark en ny bil. Den äldre bilen kunde antingen bytas in hos leverantören eller försäljas till en annan leverantör eller till den som disponerat bilen eller till en av denne anvisad person. Alla anställda i NCC hade möjlighet att lösa ut sina förmånsbilar och Vagnpark sålde 70–100 fordon per år till anställda eller deras anhöriga. Om den som löste in en bil senare sålde den med vinst, var detta inte något som intresserade NCC Construction. Vagnpark meddelade Volvo Finans att leasingavtalet skulle upphöra. Om en bil såldes till en bilhandlare, återförde Volvo Finans eventuellt övervärde på leasingavtalet till NCC Construction. Värderingsintyg förekom endast då man var oense med en bilhandlare om bilens värde. Inga vinster från inlösen av bilar har kommit honom till godo. Först år 2003 infördes en rutin i vilken det slogs fast att bilinköp skulle ske efter en skriftlig och attesterad beställning. Dessförinnan behövde den som ville ha en förmånsbil bara att ringa till honom. Självt hade han ingen förmånsbil.

Verkstad, hyra och utrustning

Verkstaden anskaffades och användes för smärre åtgärder och reparationer på NCC:s fordon och maskiner i syfte att minimera nyanskaffningsbehoven, bl.a. för att byta dekalering eller glödlampor på fordonen. Det bedömdes som billigare än att köpa tjänster, eftersom tillgången till verkstaden möjliggjorde en snabb omplacering av fordon. Han var tveksam till att Vagnpark skulle ta på sig det ansvaret men han övertalades i februari 2002 av VD O.E. och P.H. Han själv och L.P. från NCC Maskin fann efter utredning att Uppsala var den lämpligaste lokaliseringssorten för verkstaden. O.E. och P.H. hölls förtärande informerade om planerna och E. tillställdes PM:n om placering. Redan då han undertecknade hyresavtalet för verkstaden i mars 2002 var han säker på att verksamheten skulle flyttas till Uppsala.

L.K/M. såg fördelar med anskaffning av verkstadslokalen, eftersom IT-bussen skulle kunna ställas upp i denna. Denne behövde en nyckel till lokalen för gokartprojektet.

Hyran för verkstaden betalades i förskott av L.K/M. som tillhandahöll pengar för detta ändamål. Han vet inte hur L.K/M. ordnade finansieringen. Inte heller vet han varför hyreskostnaden blev kvar på Vagnparks balanskonto. Förskottsbetalningen gav en lägre hyresnivå, eftersom indexuppräknings blev förmånligare. Han hade inget inflytande över om hyran skulle periodiseras; denna uppgift låg på ekonomiavdelningen. Det kompletterande hyresavtalet träffades för att Vagnpark skulle få utrymmen för sitt arkiv och för förvaring av däck.

Alla anställda hos Vagnpark hade tillgång till verkstaden och han lånade ofta ut sin nyckel till den som behövde använda lokalen. Där kunde de tvätta sina bilar och byta däck. Det var särskilt hans son T. som utförde arbeten i verkstaden vilket i huvudsak skedde under icke ordinarie arbetstid. Sonen J. satt i lokalen och utvecklade administrationsprojektet. Förklaringen till att några leveranser skedde till hans bostadsadress är att en del utrustning

monterades hemma hos honom. All utrustning kom NCC Construction till nytta.

I september 2005 fick han i uppdrag av A.F. att utreda en flytt till nya lokaler.

Däck

Uttrycket "teckna leverantörsavtal" i hans befattningsbeskrivning innebar att han skulle teckna ramavtal eller avropsavtal och medförde inte nödvändigtvis att han skulle köpa däck. Han fann det dock riktigt att köpa däck i stora partier, eftersom detta medförde lägre priser. Eftersom det framgick av NCC:s bilpolicy att samtliga NCC:s personbilar skulle vara utrustade med vinterdäck, fanns det ett behov av de däck han köpte in. Däcken förvarades i Shurgardförråden varifrån han själv levererade dem till NCC Byggservice på Vallgatan i Stockholm. Det rörde sig om vinterdäck till nya tjänstebilar som levererats utan sådana däck. I vissa fall debiterades bilnehavaren kostnaden, i andra fall stannade kostnaden på Vagnpark, vilket var en administrativ brist från hans sida. Rallydäcken köptes dels för sponsringsändamål, dels för att säljas vidare.

Släpvagnar och båttrailrar

Följande släpvagnar har köpts in. Släpvagnen KMK978 anskaffades år 1999 till projektet Mobil kommunikation för transport av testbänk. Den registrerades på honom, eftersom det vid förvärvet saknades något organisationsnummer att registrera den på. Han har årligen stått för skatt, försäkring och besiktning medan NCC Construction har stått för underhåll. Släpvagnen JKU125 anskaffades år 1994 efter en överenskommelse med BIMA, Renault Sverige och SIAB AB. Vagnen ställdes till Renaults förfogande på obestämd tid för ett projekt. Den registrerades på honom efter en överenskommelse mellan M.Ö. på dåvarande SIAB och L.N. på Volvo. Släpvagnen THY211 anskaffades av honom för ett projekt som han drev vilket gick ut på att fyrhjulingar med tillbehör skulle transporteras som ett komplett paket i släpvagn. Släpvagnen SDR559 anskaffades på beställning från L.K/M. Släpvagnen SJN097 inhyrdes till arbetsbåten. Släpvagnen SDO079 anskaffades av NCC Byggservice i Falun/Mora och såldes sedermera, varvid medlen kom NCC Construction till godo. Släpvagnen RWM721 anskaffades år 2001 av NCC Byggservice Gävle/Dala och omplacerades till Vagnpark. När avtalstiden gick ut löstes leasingkontraktet. Släpvagn TSX615 inköptes av NCC Construction för S:s Fastigheters räkning för att sistnämnda företag skulle komma i åtnjutande av NCC Constructions rabatter. Släpvagn TJT273 torde vara utdebiterad till A.GR. Båttrailrarna köptes in och såldes kort därefter för att tillgodogöra sig de förmånliga priser som NCC Construction hade. Intäkterna från försäljningarna har kommit NCC Construction till godo. NCC Construction har inte i något fall drabbats av förluster till följd av dessa inköp och själv har han inte tillgodogjort sig några pengar på affärerna.

Mobiltelefoner

Under sin tid i SIAB hade han till bl.a. uppgift att anskaffa mobiltelefoner. Då han började inom NCC-koncernen ombads han att anskaffa mobiltelefoner bl.a. till koncernledningen och andra personer i ledande befattningar. Han köpte även tjänstetelefon till sig själv och förmedlade köp till andra personer som ville komma i åtnjutande av NCC Constructions goda priser. Någon gång under åren 2003/2004 tillfrågades han om han ville ta ansvaret för anskaffning av mobiltelefoner för NCC:s räkning men han avböjde och föreslog en stor leverantör, varefter en web-butik tillskapades. Dessförinnan fanns inga regler om anskaffning av mobiltelefoner.

Skotrar och fyrhjulingar

Enligt hans befattningsbeskrivning hade han att köpa skotrar och fyrhjulingar. Sådana fordon användes vid utsättningsarbeten där framkomligheten var dålig bl.a. vid bygget av Botniabanan samt i Dalarna och Norrköping. Skotern TGZ415 användes bl.a. av NCC Byggservice i Mora och Gävle/Dala. Det är en administrativ miss att kostnaden stannat på Vagnpark. Han har för sig att L.P. sålde den någon gång åren 2005/2006. Skotrarna SSJ817, SPN754, RXT019 och THO397 hyrdes in för NCC:s räkning. Fordonen GNS474, RST019, SOA916 och GBL197 inhyrdes till NCC Byggservice i Mora. Den omständigheten att registreringsnumren på de sistnämnda fyra fordonen tycks hänföra sig till annat än skotrar torde ha sin förklaring i antingen att de tidigare fordonen skrotats eller att någon felskrivning skett.

Båtartiklar

Familjen köpte en gammal båt år 2002 till vilken han beställde en navigator. Båtmotorn krävde reparation och han hade inte råd att lösa ut navigatorm, varför han köpte denna via NCC Construction. Tanken var att han skulle betala tillbaka pengarna till företaget.

Han anmodades av NCC Telecom att anskaffa en liten arbetsbåt, Ryds 600 AC, för ett telekommunikationsprojekt. Projektet kom emellertid inte till stånd. Båten förhyrdes för en tid av tre år. Ingen ville stå för hyreskostnaden, varför han såg sig tvungen att låta Vagnpark stå för denna kostnad liksom för kostnaderna för inköp av navigationsutrustning och GPS till båten.

Gokart

Vagnparks uppdrag innefattade inte anskaffning av gokarter. På förfrågan från L.K/M. åtog han sig emellertid år 2001 att sköta det praktiska avseende anskaffning av några gokarter. Han vet inte vad de skulle användas till. L.K/M. skulle sköta det ekonomiska och bidrog med ca 500 000 kr till projektet. L.K/M. var IT-chef på NCC men han vet inte varifrån denne fick pengarna eller med vilken rätt denne initierade verksamheten. Han påpekade för denne att också de återstående 277 000 kr måste täckas. Han har returnerat tre av fordonen och uppmanat L.K/M. att ordna med betalningen. Gokarterna kördes av L.K/M. och av hans egna söner T. och J. liksom av

några av NCC:s leverantörer. Hans söner betalade inte något för att använda gokarterna.

Radiostyrda objekt

En bil anskaffades till projektet Mobil kommunikation och en bil och ett flygplan köptes som prydnader till Vagnparks kontorslokaler. Objekten har aldrig använts.

Bensinkort

Förutom en tankning av den egna båten har han inte utnyttjat NCC Constructions kort för tankningar av egna eller bekantas fordon.

Bygghall

H.A. åtog sig att efterhöra med O.E. om det var okej att anskaffa en bygghall för förvaring av utrustning som inte skulle stå ute vintertid, eftersom den då kunde ta skada. Han fick sedan besked av A. att det var okej. Bygghallen, som var begagnad, levererades i november eller december 2002. Den kan ha beställts tidigare.

Shurgard

Förråden hyrdes endast under vinterperioder. Hösten 2005 hade han tagit sig friheten att förvara egna tillhörigheter i ett sådant förråd, men där förvarades även NCC Constructions egendom i minst lika stor omfattning. Om NCC Constructions behov av förrådet hade upphört, skulle han ha flyttat sina saker.

Dustin AB

Inga av dessa inköp är privata. Utsättningsarbeten kräver GPS och kartor och det är billigare att köpa hela kartpaket än enskilda kartor. Han förstår inte varför NCC Construction inte godkänner kostnaderna för kamerautrustning, eftersom A.F. kvitterat att hon mottagit kameran med utrustning.

Dold sponsring

Vagnpark betalade för fyra däck med fälgar men inga däck levererades. Fakturan var en luftfaktura och det var i stället en form av dold sponsring av en rallyförare som gjorde reklam för NCC på sin bil. Han ansåg sig kunna fatta beslut om sponsring i mindre omfattning, eftersom han uppfattade sig som jämställd med en regionchef. Själv hade han inte någon vinning av sponsringen. Han har inte sett dokumentet med NCC:s sponsringpolicy. Det är oklart vad som menas med att företagets sponsringpolicy skall följa NCC:s värderingar. Det är en väl utvecklad praxis inom NCC att sponsra idrottsverksamhet genom att ge bidrag till idrottsutövare.

IT-buss, anskaffning och upprustning

Projektet Mobil kommunikation bestod av två delar. Inom den första delen, som initierades av L.K/M. åren 1997/1998 samarbetade NCC med Telia och Ericsson för att ta fram en kommunikationsmodul. Den andra delen inleddes efter ett beslut av honom, L.K/M. och M.Ö., NCC Byggservice. I denna del av projektet skulle en IT-buss utvecklas. NCC drog fördelar av detta samarbete. Han deltog i beslutet om köp av IT-bussen. Avsikten var att NCC Byggservice och Central biladministration skulle stå för kostnaderna för IT-bussen. Central biladministrations kostnader skulle täckas av intäkter från förhyrning av bussen. Han vet inte om dessa kostnader hamnat på rätt resultatenheter. J.S. deltog endast i projektets inledningskede.

Turnébuss, inköp och upprustning

Rankarna behövde en bättre turnébuss och frågade honom om Vagnpark hade någon sådan att sälja. Som betalning erbjöd sig Rankarna att hålla konserter för NCC. Han köpte efter samråd med NCC Kommunikation (dåvarande chefen T.K/K. och M/M.H.) in och utrustade en buss. Bussen visade sig vara i sämre skick än vad man trott, vilket drev upp kostnaderna. Han vet inte varifrån pengarna till inköpet kom. Det är en administrativ miss att kostnaderna hamnade på balanskontot. Bussen registrerades på en av medlemmarna i Rankarna. Rankarna genomförde två konserter vid personalfester hos NCC, bl.a. vid en julfest. H. svarade för allt informationsmaterial i samband med konserterna.

J. S.: Han var chef för verksamhetsutvecklingen inom NCC:s affärsområde Anläggning fram till början av år 2000. Under honom sorterade bl.a. IT-frågor, för vilka L.K/M. ansvarade. Med början år 1997 eller 1998 inleddes projektet Mobil kommunikation, som syftade till att utveckla ett närdatasystem för kommunikation till platschefer via mobiltelefon och radiolänk. L.K/M. samarbetade inom ramen för detta projekt med P. i fråga om kontakter med företaget Ericsson. Han själv lade årligen upp budget för projektet och genomförde kvartalsvisa avstämningar. Central biladministration skulle, såvitt han känner till, inte finansiera någon del av projektet. Vid något tillfälle motsatte han sig att NCC skulle sponsra en rallytävling.

A. F.: Hon är sedan år 2002 ekonomichef vid NCC Construction. Sedan den 1 februari 2005 sorterar Vagnpark under henne efter att tidigare ha stått under personalchefen P.H:s ledning. Vagnpark är en serviceenhet som handhar personalrelaterade fordon och tjänstefordon och skall fungera som kontrollorgan på detta område. Vagnpark köper, säljer och omplaceras fordon inom företaget. Vagnpark hade vid denna tid åtta anställda och en budget som omslöt ca 8,2 miljoner kr. P. var i egenskap av chef budgetansvarig. Han var också den ende som hade slutattesträtt såvitt avsåg personrelaterade fakturor, dvs. han ansvarade för att inkommande fakturor upptog rätt pris och kvantitet, att leveransen tillhörde NCC Construction och att de bokfördes på rätt kostnadsställe. I vissa fall krävdes även en överordnads attest.

Beslutsordningen och attestplanen inom NCC Construction uppdateras årligen men har i princip varit oförändrad i vart fall sedan år 2002. Dokumenten finns på företagets intranät och deras innehåll måste ha varit kända för P.

Då hon hösten 2005 gick igenom P:s förslag till budget för Vagnpark för år 2006 reagerade hon på vissa poster. Vagnpark förfogade över ett resultatkonto, 1510, och ett clearingkonto, 0547. På resultatkontot skulle Vagnparks samtliga egna kostnader, dvs. löner m.m. redovisas. Vagnparks verksamhet finansierades genom att övriga enheter inom NCC månatligen debiterades serviceavgifter för sina fordon. På clearingkontot, som hon inledningsvis inte kände till, fördes enligt P. upp kostnader som man tillfälligt inte visste vart de skulle hänföras. Dessa kostnader skulle sedan – i vart fall inom en månad – fördelas till rätt kostnadsställen och detta konto skulle även det vara nollställt över tiden. Detta var en uppgift som åvilade P. Clearingkontot var alltså inte resultatpåverkande. I efterhand har kunnat konstateras att clearingkontot – särskilt under år 2001 men även såväl tidigare som senare – tillförts leverantörsbonusar från bl.a. SAAB och Bilia om totalt mellan fem och sex miljoner kr, pengar som rätteligen skulle ha bokförts på särskilda konton hos inköpsavdelningen och slutligt tillförts de resultatenheter som hade bilar. Genom att så inte skett har P. kunnat disponera beloppen. Omslutningen på clearingkontot var i storleksordningen sju-åtta miljoner kr. P. har antingen vid beställningen eller vid bokföringen angett att kostnaderna skulle bokföras på clearingkonto.

I januari 2005 besökte hon tillsammans med P.H. Vagnpark och träffade P. och dennes medarbetare. Hon förevisades kontoret och en parkeringsplats. Däremot nämndes inget om någon verkstad. Under våren 2005 hade hon flera samtal med P. med anledning av den oro som förekom inom Vagnpark och under sommaren besökte hon Vagnpark vid flera tillfällen. I mitten av september träffade hon var och en av de anställda vid Vagnpark på tu man hand. Det framkom då att inte alla hade tillgång till nyckel till en verkstadslokal. I oktober bad hon P. att få titta på denna verkstadslokal. Denne visade henne en lokal med arkiv och däckförråd och en med separat lås försedd verkstadslokal, som han uppgav delades mellan Vagnpark och fastighetsägaren. Det fanns mycket prylar i verkstadslokalen. På särskild fråga uppgav han att det inte fanns något hyresavtal. I verkstadslokalen passerade de en stor dörr, som enligt P. ledde till ett utrymme som Vagnpark inte disponerade. Först sedan P. avslöjats den 9 november 2005 kontaktade hon fastighetsägaren och fick ta del av hyresavtalen som P. träffat för Vagnparks räkning. Det kan säkert ha hänt att befattningshavare inom NCC Construction tecknat hyresavtal trots att de saknat uttrycklig befogenhet till detta. Men om en viss verksamhet skall utvidgas, skall detta förankras i första hand hos närmaste chef och vara budgeterad. P.H. har till henne uppgett att han inte kände till verkstaden. Hon kan dock tänka sig att P. i förbigående nämnt något om verkstaden. Vagnpark hade inte något direkt behov av verkstadslokalen och utrustningen däri var inte till nytta för NCC Construction. Beslutsrätten i fråga om investeringar i maskiner beror av kostnaden för varje maskin.

P. hade enligt sin befattningsbeskrivning till uppgift att teckna avtal för däckinköp men skulle inte besluta om inköp av däck. Han hade enligt befattningsbeskrivningen inte att hålla något däcklager och hon har svårt att se något behov av ett sådant lager. Vinterdäck till förmånsbilarna beställdes tidigare direkt hos respektive billeverantör. Det är dock möjligt att bilinnehavare kunde ringa Vagnpark och efterfråga vinterdäck, som då borde ha hänvisat till en däckleverantör. Under alla omständigheter skulle kostnaden för däcken debiteras den resultatenhet under vilken bilinnehavaren sorterade. I stället lät P. kostnaden stanna på Vagnparks clearingkonto. Sedan år 2005 har NCC ett rikstäckande avtal med leverantörer av vinterdäck.

Vagnpark skulle inte driva eller bekosta egna projekt och P. hade inte befogenhet att besluta härom. Under alla förhållanden skulle projekt budgeteras. IT-chefen L.K/M. hade inte befogenhet att beordra Vagnpark att stå för med projekt förenade kostnader, t.ex. Mobil kommunikation. Det saknades därför skäl för Vagnpark att bekosta en IT-buss. Det sagda gäller även köp av gokarts.

NCC har sedan år 2001 en tydlig sponsringspolicy. I samband med dess tillkomst efter de medialt uppmärksammade skandalerna med asfaltkarteller fördes mycket ingående diskussioner inom företaget om värderingar och det vore konstigt om någon anställd därefter skulle sväva i ovisshet om vad som gäller. Sponsring får ske endast av verksamhet som har samband med bolaget. Beslut om sponsring får fattas av bolagets ca 80 affärschefer såvitt avser belopp om högst 5 000 kr. Bolagets sex regionchefer får besluta om sponsring för belopp upp till 25 000 kr. P. var närmast att jämställa med en affärschef. Han måste ha förstått att dold sponsring i form av en skenfaktura inte följer bolagets sponsringspolicy. Detsamma gäller bekostnaden av turnébussen. En sådan sponsring innebar ju bl.a. att NCC Construction skulle ha undandragit sig arbetsgivaravgifter etc.

Shurgardförråden behövdes inte för Vagnparks verksamhet. Hon var närvarande då det sista förrådet tömdes. Det innehöll dels P:s privata tillhörigheter, dels lite "skräp", bl.a. i form av mobiltelefoner, som tillhörde NCC Construction, ungefär i proportionerna hälften/hälften.

Anskaffning av en bygghall hade krävt beslut av personalchefen P.H. och affärsområdeschefen O.E. H.A., som tjänstgjorde under henne som controller, hade inte befogenhet att fatta ett sådant beslut. Fakturan för bygghallen skulle ha hanterats så att hallen skulle ha upptagits i NCC:s anläggningsregister, vilket inte var fallet. P. skulle ha fört en dialog med ekonomienheten rörande detta.

Vagnpark hade inte behov av mer än en släpvagn. Anskaffningskostnaderna för elva släpvagnar och trailers debiterades clearingkontot i stället för – som rätteligen skulle skett – ett resultatkonto. Några släpvagnar har sedermera påträffats hos Vagnpark eller hos P.

Vagnpark hade själv inte behov av skotrar men kan ha anskaffat sådana för byggprojekt. Anskaffningskostnaderna debiterades clearingkontot i stället –

för som rätteligen skulle skett – det resultatkonto som hörde till det affärsområde där fordonet nyttjades.

Beträffande bensinfakturorna har NCC Construction gjort en rimlighetsbedömning. Vagnpark skulle inte i någon större omfattning köra bilar inom landet, eftersom varje förmånsbilsinnehavare hämtade sin bil där den var beställd. Inte heller förelåg något större behov av att transportera anläggningsmaskiner. Stickprovskontroller har gjorts, varvid t.ex. kunnat konstaterats att föraren tankat på väg upp till fjällen och samtidigt tagit ut bilersättning.

P. hade inte i uppdrag att köpa in mobiltelefoner. Ommontering av handsfreetelefoner kan ha beställts hos Vagnpark, men eftersom förmånsbilarna normalt byts efter tre år borde de mobiler som ursprungligen följt med dessa i regel fungera under denna tid.

Om vid byte av förmånsbil det uppstår ett över- eller underskott enligt leasingavtalet, skall NCC Construction få vinsten respektive svara för förlusten. Hon och hennes man har var sin förmånsbil. Hon köpte år 1999 ut en tidigare förmånsbil till marknadsvärdet. P. angav ett pris som hon kontrollerade hos leverantören att detta var rimligt.

NCC Construction har i 2005 års bokslut tagit hänsyn till att den av P. bedrivna verksamhetsfrämmande verksamheten inte är befriad från mervärdesskatt och därför avsatt två miljoner kr för tillkommande mervärdesskatt.

C. S: Hon är högskoleekonom i företagsekonomi och arbetar sedan fem år som konsult hos Hibis, som är ett företag som utreder brott mot företag. A.F. kontaktade henne med anledning av en del märkliga fakturor hos Vagnpark. Man kontrollerade på vilket konto fakturorna bokats och konstaterade att flertalet var bokförda på balanskontot. Man tog ut ca 15 fakturor med vad man uppfattade som verksamhetsfrämmande kostnader och intervjuade sedan P. och övriga anställda hos Vagnpark. Hos Vagnpark omhändertog man pärmar med fakturakopior som kontrollerades översiktligt. Vid kontroll visade sig även resultatkontot innehålla udda fakturor. Man gick in i NCC Constructions ekonomisystem och upptäckte att stora volymrabatter, över fem miljoner kr, tillförts balanskontot. Dit hade även förts överskott vid bilförsäljningar, överskott som inte förts vidare till respektive resultatenhet. Vid genomgången bedömdes en mängd kostnader vara företagsfrämmande, utifrån vad som köpts in och den mängd det var fråga om. Hon fick veta vad som utgjorde Vagnparks uppdrag av företrädare för NCC Construction, bl.a. A.F.

Då NCC Construction säljer sina leasade tjänstebilar uppstår över- eller underskott som skall regleras med finansieringsbolaget. En del sådana transaktioner hade bokförts över till rätt resultatenhet. Vid besök hos Upplands Motor intervjuades verkställande direktören och försäljare, vilka uppgav att överskott vid sådana transaktioner betalats till bilinnehavare och inte till NCC Construction. I några fall hade på P:s uppmaning (via e-post)

överskott betalats till tre privatpersoner som inte haft med bilarna att göra. En av dessa var P:s hustru C. som erhållit fyra överskott från bilförsäljningar om totalt 118 000 kr.

Det var inte en uppgift för Vagnpark att anskaffa och utrusta en verkstad. I verkstaden fanns bl.a. enorma mängder buntband, pannlampor och kablar.

Det hörde inte till Vagnparks uppdrag att köpa däck och enligt Vagnparks personal fanns det inte behov av så många däck. Enligt fakturor har 176 rallydäck levererats till Vagnpark. Det låg rallydäck i förrådet.

Släpvagnarna KMK och JKU var registrerade på P. och påträffades enligt Kronofogdemyndigheten vid dennes bostad respektive hos rallyföraren J.K.

Inköpen och hyra av skotrar bedömdes som rörelsefrämmande kostnader dels utifrån det antal skotrar som bokförts på Vagnpark, dels på grund av e-postkorrespondens om skoterturer som bedömdes som privata.

Vid genomgången av Vagnparks utgifter upptäcktes att en bygghall hade köpts in, vilken P. uppgav att han inte visste var den var placerad. Bygghallen upptäcktes senare uppställd i anslutning till verkstadslokalen och innehöll tre båtar, skoterpulkor m.m. Hon vet inte vem som ägde båtarna men har fått uppgift om att de tillhörde P., dennes T. och J. samt fadern till en annan anställd på Vagnpark. Bygghallen var bokförd på Vagnparks resultatkonto, men hade inte förts in i NCC:s anläggningsregister.

Hibis undersökte även de inköp som skett ifrån Dustin AB och de kunde då konstatera ett antal artiklar som man utifrån deras karaktär bedömde vara företagsfrämmande, eftersom de sannolikt inte kunde knytas till Vagnparks verksamhet.

P. har till NCC Construction uppgett att en faktura vilken uppgavs avse köp av däck i själva verket avsett dold sponsring och några däck hade aldrig levererats.

M.Ö.: Han är VD för företaget Ramirent. Åren 1999-2000 var han regionchef för NCC Byggservice. Företaget upphandlade servicefordon i stor omfattning från Volvo/Bilia. Vagnpark hjälpte till med anskaffning av utrustning till dessa fordon såsom skåp, skåpinredningar, vinterhjul, och dragkrokar genom att infordra offerter. Ett företag i Torslanda svarade för monteringen av all utrustning.

Tingsrättens bedömning

Rätt part

NCC Construction begär ersättning för utgifter som har belastat Vagnpark och dess företrädare Central biladministration vilka härrör från åren 1999-2005. År 2002 överfördes verksamheten inom Central biladministration till dotterbolaget NCC Construction där enheten Vagnpark bildades. Av

utredningen i målet står det klart att verksamheten inom Central biladministration närmast oförändrad övergått till NCC Construction. Det får under dessa förhållanden hållas för visst att NCC Construction, då bolaget övertog den verksamhet som blev enheten Vagnpark, också förvärvade de rättigheter och skyldigheter som tillhörde verksamheten. Därigenom är NCC Construction även berättigat att framställa krav på ersättning för kostnader som uppkommit före år 2002.

Grund för ersättning

NCC Construction har i målet begärt ersättning i huvudsak under påstående av att bolaget orsakats skada i och med att P. i strid med sitt anställningsavtal använt bolagets tillgångar för eget bruk eller tillgodogjort sig dessa på annat sätt. NCC Construction har i första hand hävdats att skadeståndslagens (1972:207) regler som begränsar en arbetstagares skadeståndsansvar och möjlighet till jämkning inte är tillämpliga. I andra hand har bolaget anfört att det enligt skadeståndslagens regler är berättigat till yrkat belopp. Det har inte påståtts att några särskilda skadeståndsbestämmelser är avtalade mellan parterna, utan NCC Constructions inställning får förstås som att P. på grund av allmänna civilrättsliga principer skulle vara obegränsat ersättningsskyldig för den skada han orsakat.

Enligt 4 kap 1 § skadeståndslagen är en arbetstagare ansvarig för skada denne orsakat genom fel eller försummelse i tjänsten endast i den mån synnerliga skäl föreligger med hänsyn till handlingens beskaffenhet, arbetstagarens ställning, den skadelidandes intresse och övriga omständigheter. Då begränsningen av arbetstagarens skadeståndsansvar infördes i samband med 1972 års reform av skadeståndsrätten, angavs att bestämmelsen även skulle vara tillämplig i fråga om det s.k. redogöraransvaret. Det förhållandet att en redogörare normalt intar en särskild förtroendeställning med avseende på förvaltningen av de medel som anförtratts denne skulle dock vara en omständighet som tillsammans med graden av oaktsamhet från redogörarens sida skulle kunna föranleda fullt eller jämkat skadeståndsansvar. Begränsningen av skadeståndsansvaret avsågs däremot inte innebära någon förändring i fråga om skyldighet för den som anförtratts medel under redovisningsansvar att genom verifikationer eller på annat godtagbart sätt redogöra för hur medlen har använts (prop 1972:5 s 653). Det är således tydligt att begränsningen av arbetstagarens skadeståndsansvar även bör omfatta dem som i sina arbetsuppgifter betrotts ett större ekonomiskt ansvar. P:s förtroendeställning och ekonomiska ansvar medför således inte något generellt undantag från det skydd för arbetstagare som följer av 4 kap 1 § skadeståndslagen. Det är i stället omständigheter som får beaktas vid bedömningen av om synnerliga skäl för skadeståndsskyldighet föreligger.

Som ovan anförts har en arbetstagare ett begränsat skadeståndsansvar endast de för handlingar som denne utfört i tjänsten, men inte för de tillfällen då arbetstagaren handlar som en privatperson eller för annan än arbetsgivarens räkning (a prop s 555; se även AD 80/1998). De handlingar som omfattas av regleringen i 4 kap 1 § skadeståndslagen är de vilka har ett funktionellt

samband med arbetstagarens tjänst, även om de inte nödvändigtvis avser ett direkt fullgörande av dennes arbetsuppgifter eller har skett under arbetstid. Det krävs därför att handlingar som inte har något direkt samband med tjänsteutövningen varit någorlunda beräknliga i verksamheten och att arbetsgivaren haft faktiska möjligheter att övervaka arbetstagarens agerande. Det har därför inte anses uteslutet att även brottsliga gärningar såsom misshandel eller stöld kan anses begångna i tjänsten, om det till väsentlig del är just på grund av tjänsteåtagandet eller arbetstagarens konkreta arbetsuppgifter som denne vållat skada (a prop, s 480 f). Vad gäller den motsvarande bedömningen om arbetsgivarens principalansvar för skada som uppsåtligen vållats av arbetstagaren anfördes att försiktighet var påkallad och att det borde krävas att det var fråga om en risk som framstod som åtminstone i någon mån beräknelig och inte helt onormal för verksamheten i fråga (a prop s 482; jfr NJA 2000 s 380).

NCC Construction har påstått att P. utnyttjat sin ställning som chef för Central biladministration och Vagnpark för att attestera fakturor som inte varit förknippade med NCC:s verksamhet utan avsedda för privata ändamål. P. har invänt att utgifterna, bortsett från medgivna belopp, avsett NCC:s verksamhet. Utan att föregå bedömningen huruvida de aktuella kostnaderna tillhört NCC:s verksamhet kan konstateras att det är ostridigt mellan parterna att det är P:s chefsposition inom NCC Construction och därmed följande attesträtt som gett honom möjlighet att besluta om kostnaderna. Parterna är dock oense om huruvida han därigenom överskridit sina befogenheter. Möjligheten att en anställd utnyttjar sin attesträtt och beslutar om kostnader som inte är hänförliga till arbetsgivarens verksamhet framstår inte som så oberäknelig att förfarandet inte ska bedömas vara utfört i tjänsten. NCC har också haft olika rutiner för att upptäcka eventuellt missbruk av attesträtten. Den omständigheten att NCC Construction först år 2005 reagerat på att utgifter inte bokförts på rätt kostnadsställe är inte sådan att bolaget kan anses ha saknat möjlighet att i ett tidigare skede upptäcka de brister som förelegat.

Omständigheterna i målet är därför sådana att P. får anses ha vidtagit de åtgärder på vilka NCC Construction grundar sin talan i tjänsten. Tingsrätten återkommer till frågan om sådana synnerliga skäl för skadeståndsansvar som förutsätts i 4 kap 1 § skadeståndslagen föreligger.

Allmänna överväganden

Parterna har under målets beredning enats om att P. i sin egenskap av chef för Vagnpark och dess föregångare Central biladministration attesterat fakturor som hänfört sig till angivna områden med uppgivna belopp, med undantag för lösen av billån samt kostnaderna för rallydäck och en Y-kabel om 57 kr under rubriken radiostyrt. NCC Construction har också presenterat ett stort antal fakturor avseende det yrkande beloppet, vilka har vitsordas som riktiga till belopp och angivet förmål av P. Han har dock bestritt ersättningsskyldighet och hävdatt att han haft rätt att besluta om dessa utgifter eller att dessa i vart fall inte inneburit någon skada för NCC Construction. Det tingsrätten har att ta ställning till är därför dels frågan om P:s befogenhet att besluta om de aktuella utgifterna, dels frågan om utgifterna orsakat NCC

Construction skada genom att inte vara till nytta i bolagets verksamhet. Tingsrätten återkommer till den första frågan i samband med de enskilda posterna. För att kunna bedöma om de utgifter som NCC Construction ostridigt har haft inte varit till nytta för NCC Construction eller för NCC-koncernen, fordras att tillfredsställande utredning förebringas angående vad det inköpta materialet använts till. I de delar där sådan utredning saknas återstår att falla tillbaka på bevisbörderegler.

NCC Construction har gjort gällande att bevisbördan för att de kostnader som orsakats bolaget också skett inom NCC:s verksamhet bör bäras av P., eftersom han är den ende som kunnat samla och bevara den bevisning som varit nödvändig. P. har å sin sida anfört att det åligger NCC Construction i egenskap av kärande i målet att styrka sitt till tingsrätten framställda krav. Utredningen i målet visar att den största delen av de utgifter som görs gällande har bokförts på det s.k. balanskontot och inte har funnits med i Vagnparks ordinarie budget. Enbart denna omständighet kan dock inte anses tillräcklig för att det ska vara visat att NCC Construction skadats av utgifterna. Frågan är då vem av parterna som bör anses bära bevisbördan för att NCC Construction haft nytta av utgifterna.

Det är i princip den skadelidandes sak att styrka den ekonomiska skada som han uppger sig ha lidit (jfr NJA 2000 s 225). Denne är också normalt den som har bäst möjlighet att dokumentera och bevisa den skada som skett. I situationer där skadevällaren har haft bättre möjligheter att utreda och bevisa vad som har orsakat en skada har bevisbördan i vissa fall placerats annorlunda, t.ex. vid förvaringsavtal där besittaren har ålagts ett s.k. presumtionsansvar, eftersom denne har bättre möjligheter än ägaren att utreda och bevisa vad som har orsakat en skada samt de bästa möjligheterna att råda över de förhållanden som utgör skaderisker för egendomen (NJA 1983 s 617 och NJA 1999 s 197). Vid bedömningen av vem som bär bevisbördan för att redovisningsmedel förlorat sin särskilda karaktär genom dispositioner av kontohavaren för egen räkning, har Högsta domstolen i NJA 1995 s 367 II konstaterat att det var kontohavarens rättsinnehavare (i det aktuella fallet konkursboet) som hade de bästa möjligheterna att prestera utredning om vilka transaktioner som förekommit på kontot och att bevisbördan därför skulle läggas på kontohavarens rättsinnehavare. I det senare avgörandet NJA 1998 s 275 ledde motsvarande bedömning till den omvända placeringen av bevisbördan.

En stor del av de kostnader NCC Construction gör gällande i målet är sådana som bolaget påstår vara främmande för NCC:s eller i vart fall Vagnparks verksamhet. P. har bl.a. dels invänt att dessa utgifter avsett egendom som använts av andra enheter eller bolag inom NCC-koncernen, dels anfört att viss egendom sålts vidare till utomstående och att intäkterna från dessa försäljningar kommit NCC Construction till del. NCC Construction har uppgett att man inte kunnat identifiera något kostnadsställe i organisationen som utgiften avsett eller upptäcka några intäkter från försäljning som kommit bolaget till del.

Bevisbördan för att en skada uppstått åvilar normalt den skadelidande parten, vilken också är den som oftast är eller har varit i bäst position att säkra bevisning. Att i detta fall kräva att NCC Construction ensamt skulle visa att utgifterna *inte* kommit till nytta någonstans i verksamheten eller att någon intäkt *inte* inkommit till NCC Construction vid en försäljning vore dock att ställa ett alltför högt krav på käranden.

Av den befattningsbeskrivning P. hade som chef för Vagnpark framgår att hans ansvars- och verksamhetsområde var handläggning av fordons- och maskinfrågor inom NCC AB och dess dotterbolag. I detta uppdrag ingick att teckna leverantörsavtal gällande inköp av maskiner och inköp av fordonsanknutna varor, handläggning av frågor gällande personrelaterade fordon samt anskaffning av personalrelaterade fordon, buss och terrängskoter. Det är vidare utrett att han i sin ställning som chef för Central biladministration och Vagnpark har haft ansvar att attestera fakturor för inköp som Vagnpark har gjort för egen verksamhet och för köp Vagnpark gjort för andra enheters eller bolags inom NCC-koncernen räkning. P. har i sitt chefskap för Vagnpark och dess föregångare samt genom den attesträtt han innehaft haft en utpräglad förtroendeställning inom NCC Construction. Genom A.F:s och C.S:s vittnesmål får det också anses utrett att han i denna egenskap haft ett ansvar för att dokumentera och bokföra de kostnader som han godkände på rätt kostnadsställe inom NCC. P:s påstående att han inte visste att han haft ett sådant ansvar är så uppenbart osannolikt att det kan lämnas utan avseende. Även om flera år passerat sedan transaktionerna kan det inte anses orimligt att P. ska bära ett delat ansvar för att visa att utgifterna kommit NCC Construction till godo. NCC Construction har också under målets beredning vid flera tillfällen justerat ned de olika delposterna som bolaget gjort gällande med anledning av uppgifter som förts fram av P. I de fall där NCC Construction, trots de förklaringar P. lämnat, gör det övervägande sannolikt att kostnaderna inte varit avsedda för NCC:s verksamhet bör det därför ankomma på P. att visa att utgifterna varit NCC Construction till nytta.

Enskilda poster

Billån

Vagnpark har haft ansvar för att anskaffa, administrera och avyttra förmånsbilar för NCC-koncernen. Bilarna har anskaffats genom leasingavtal som har tecknats med Volvo Finans och kostnaden för leasingavtalet har burits av den enhet inom NCC-koncernen där förmånsbilen brukats. Då leasingavtalet har avslutats har avyttringen administrerats av Vagnpark. Det har då funnits möjlighet för bl.a. NCC-anställda att köpa fordonet. Utifrån vad P. och A.F. berättat framgår att värderingsintyg inte alltid användes utan att andra värderingsmetoder tillämpades, t.ex. bilhandlarnas listpriser. P. har uppgett att om bilen såldes till en bilhandlare, återförde Volvo Finans eventuellt övervärde på leasingavtalet till NCC Construction som administrerade förmånsbilarna.

Genom C.S:s vittnesmål har framgått att P. sett till att överskott i stället betalats till tre privatpersoner, däribland hans hustru C.P. som erhållit fyra överskott från bilförsäljningar om totalt 118 000 kr. Detta har inte heller motsagts av P. Enligt vad som är utrett i målet får det anses klart att de eventuella överskott som leasingavtalen inneburit rätteligen har varit en tillgång som hört till den enhet som burit kostnaden för leasingavtalet. Även om P:s uppgifter om att han vid olika försäljningstillfällen fått såväl köpare som försäljningspris anvisade får accepteras, kan han inte anses ha varit berättigad att säkerställa att överskott från leasingavtal uppgående till 118 000 kr utbetalats till hans hustru. Hans förfarande har inneburit skada med motsvarande belopp för NCC Construction.

Det saknas egentlig utredning om till vem eller under vilka omständigheter de återstående 75 590 kr har utbetalats. NCC Construction kan då inte anses ha gjort övervägande sannolikt att P. orsakat bolaget skada i den delen.

Verkstad, hyra och utrustning

NCC AB och därefter NCC Construction har hyrt en lokal på fastigheten KB Librobäck 4:6 från den 1 mars 2002 till maj 2008. Hyresavtalet har utvidgats den 19 november 2002. Såväl det ursprungliga hyresavtalet som tillägget har undertecknats av P. för NCC:s räkning. Det är ostridigt i målet att NCC Construction i vart fall haft kostnader för hyra av lokalen med 1 329 922 kr. P. har dock gjort gällande att hyran från och med år 2006 har orsakats av NCC Construction efter det att han lämnat företaget.

Ostridigt mellan parterna är följande. Hyran för verkstaden har erlagts år 2002 för tre år framåt och har bokförts på balanskontot. Därefter har hyran tagits med i Vagnparks budget. Hyresavtalet har undertecknats av P. ensam, närmare fyra månader innan det beslutades att Vagnparks lokaler skulle omlokaliseras till Uppsala. Kostnaden för hyran har bokförts på balanskontot. Lokalen har utrustats och använts som en verkstad. I lokalen har smärre åtgärder och reparationer av NCC:s servicefordon och maskiner utförts. Endast P., hans två söner T. och J. samt L.K/M. har haft nyckel till lokalen. I verkstaden har gokarter förvarats i ett låst utrymme. Då A.F. besökte Vagnpark har P. uppgett för henne att den del av lokalen där gokarterna förvarades inte hyrdes av Vagnpark.

Genom vad A.F. har berättat har det framkommit att P. i egenskap av chef för Vagnpark inte haft befogenhet att underteckna hyresavtalet ensam; för att han skulle ha haft rätt att göra det, skulle han ha förankrat beslutet hos sin chef och tagit med kostnaden i Vagnparks budget. Hon har berättat att han förnekat att det fanns något skriftligt hyresavtal beträffande verkstaden. Hennes uppgifter om att P. skulle ha försökt dölja omfattningen av hyresförhållandet stöds även av den promemoria P. upprättade den 23 september 2005. P. har inte kunnat lämna någon rimlig förklaring till varför den förhållandevis stora kostnaden för verkstadslokalen inte tagits med i Vagnparks budget för åren 2002-04 eller varför han både i promemorian och till A.F. felaktigt angett hyresförhållandets omfattning.

Sammantaget visar utredningen att P. försökt dölja förekomsten av verkstadslokalen i bokföringen och budgeten genom att inte bevara hyreskontraktet och genom att felaktigt ange omfattningen av hyresförhållandet. De små reparationer som verkstaden använts till torde inte ha kunnat motivera kostnaden för denna vid en bedömning av P:s överordnade. Därmed har det visats att verkstaden i allt väsentligt använts för ändamål som varit främmande för Vagnparks verksamhet. Någon anledning att göra en annan bedömning av det material som köpts in till verkstaden saknas. P. har vitsordat att material till ett belopp om omkring 500 000 kr har avsett inköp till verkstaden, vilket får accepteras. Det får därigenom anses visat att P. orsakat NCC Construction skada uppgående till 1 829 922 kr avseende hyra och utrustning till verkstadslokalen. P. har inte förmått göra sannolikt att NCC Construction kunnat säga upp avtalet i förtid.

P. har anfört att de övriga utgifterna för material har avsett projektet Mobil kommunikation med omkring 500 000 kr och inköp till hans hemmakontor med omkring 50 000 kr. Tingsrätten återkommer till bedömningen av projektet Mobil kommunikation under rubriken IT-buss. NCC Construction har inte presenterat någon närmare utredning om vilken omfattning P. har haft rätt att utrusta sin bostad för att där kunna utföra arbetsuppgifter. P:s uppgift om att vissa kostnader varit hänförliga till ett kontor i hans bostad är inte orimliga. Kostnaden har förvisso varit hög, men ger i sig inte stöd för att anta att de avsett annat NCC Constructions verksamhet. NCC Construction kan därför inte anses ha gjort övervägande sannolikt att bolaget orsakats skada i den delen.

Däck

Det är ostridigt mellan parterna att P. under sin tid som chef för Central biladministration och för Vagnpark köpt in en stor mängd däck, varav däck till ett inköpspris av 2 532 253 kr bokförts på balanskontot. Vidare är ostridigt att delar av däcken haft en sådan dimension och sådana mått att de varit ägnade för rallyändamål.

P. har uppgett att däcken köptes in i större partier för att få bättre priser och att han personligen levererade dem till NCC:s lokaler på Vallgatan i Stockholm. I den del utgifterna avsett inköp av rallydäck har P. uppgett att de köpts in dels för sponsringsändamål, dels för att säljas vidare. Eftersom utgifterna för däckinköpen bokförts på balanskontot och fördelningen av däck inom NCC inte dokumenteras på annat sätt, saknas utredning om däckens användningsområde utöver P:s egna uppgifter. NCC Construction har uppgett att bolaget inte kunnat verifiera uppgifternas riktighet och har därför bestritt att däckinköpen kommit NCC till godo. I enlighet med tingsrättens resonemang ovan får frågan lösas med tillämpning av bevisbörderegler.

P. har enligt sin befattningsbeskrivning haft som arbetsuppgift att teckna leverantörsavtal gällande inköp av bl.a. fordonsanknutna varor. Han har även haft ansvar för anskaffning av personrelaterade fordon (förmånsbil, NCC-bil och bruksbil). Av utredningen har framgått att Vagnpark haft till uppdrag att

administrera inköp av bl.a. personbilar och tillbehör till dessa, men att kostnaderna för inköpen skulle bäras av de resultatenheter dit fordonen var knutna. A.F. har uppgett att P:s rätt att teckna leverantörsavtal inte har inneburit någon rätt för honom att besluta om stora inköp av däck. Det får därigenom anses utrett att P. i sitt uppdrag som chef för Vagnpark inte har haft rätt att göra så stora inköp av däck som skett. NCC Construction har dock vidgått att P. gjort inköp av däck för NCC:s räkning som kommit NCC till godo, vilket också bekräftats av M.Ö. Med hänsyn till att Vagnparks uppdrag att administrera inköp av fordon vilka skulle vara utrustade med vinterdäck, får det vidare anses visat att P. haft en befogenhet att köpa in däck i samband med att personbilar anskaffades. I dessa fall har P. haft ansvar för att inköpen bokfördes på rätt kostnadsställe inom NCC.

För att inköpen av däck varit verksamhetsfrämmande talar den stora mängd däck som har köpts in utan att pengar avsatts i Vagnparks egen budget eller att kostnaderna bokförts på något annat kostnadsställe, förekomsten av inköp av däck avsedda för rallyändamål, uppgifterna att däcken sålts vidare till utomstående eller använts för sponsringsändamål samt att användningen av däcken inte dokumenterats på något sätt. P:s förklaring att han personligen skulle ha fördelat däck värda närmare tre miljoner kr inom NCC-koncernen är inte trovärdig. NCC Construction får därför anses ha gjort övervägande sannolikt att däckinköpen i huvudsak varit verksamhetsfrämmande.

P. har som chef för Vagnpark och den som godkände fakturorna för däckleveranser, varit den ende som kunnat dokumentera var däcken har tagit vägen. Någon sådan dokumentation har inte presenterats i målet. De uppgifter som P. och M.Ö. lämnat är inte sådana att P. kan anses ha visat att de inköp av däck med 2 532 253 kr som bokförts på balanskontot varit NCC till nytta.

Släpvagnar och båttrailrar

Totalt är nio släpvagnar föremål för tingsrättens bedömning. Utredningen har visat att släpvagnarna KMK978 och JKU125 har varit registrerade på P. och påträffats i dennes bostad respektive hos en rallyförare. P:s förklaring till varför släpvagnarna registrerats på honom är helt osannolik. I stället talar registreringen av släpvagnarna i förening med att dessa påträffats utom NCC:s verksamhet med styrka för att dessa inköp utgör verksamhetsfrämmande kostnader. Då annat inte visats är det utrett att utgifterna för dess inköp varit till skada för NCC Construction.

Såvitt avser släpvagnen TSX615 och båttrailern TJT273 har P. uppgett att de sålts och intäkterna från försäljningarna kommit NCC Construction till godo. Det har således ostridigt rört sig om verksamhetsfrämmande egendom. Som tidigare anförts bör det vid sådant förhållande åligga P. att visa att intäkterna kommit NCC till godo, vilket han inte gjort.

P. har uppgett att släpvagnen SDR559 köpts in efter en beställning från L.K/M. Enbart L.K/M:s ställning som IT-chef inom NCC har inte berättigat P. att köpa in en släpvagn på uppdrag av denne. Detta tillsammans med att

kostnaden för släpvagnen inte bokförts på ett riktigt sätt gör att det får anses visat att kostnaden varit främmande för NCC:s verksamhet. P. har inte visat att kostnaden kommit NCC till godo.

P:s uppgift att båttrailern SJN097 har använts tillsammans med båten Ryds 600 AC, får godtas. Tingsrätten återkommer till bedömningen av denna under rubriken Båtartiklar.

I målet har också en försäljning av släpvagnen SDO079 gjorts gällande. Någon närmare utredning om på vilket sätt detta orsakat NCC Construction skada har inte presenterats och det kan därför inte anses ha gjorts övervägande sannolikt att bolaget orsakats skada i den delen.

P. har angående de resterande två släpvagnarna (THY211 och RWM721) lämnat preciserade uppgifter var i NCC:s organisation de nyttjats. Inköpen har rört fordon som Vagnpark haft att köpa in och enbart den omständigheten att de felaktigt bokförts på något av Vagnparks konton innebär inte att det kan anses ha gjorts övervägande sannolikt att utgifterna varit verksamhetsfrämmande. Någon skada för NCC Construction har därför inte styrkts.

Mobiltelefoner

Det är ostridigt att P. som chef för Central biladministration och Vagnpark attesterat fakturor avseende mobiltelefoner och tillbehör till sådana uppgående till 400 000 kr samt att detta inte ingått i P:s ordinarie arbetsuppgifter annat än i de fall produkterna hört till de personbilar vars inköp Vagnpark administrerat. Utredningen har visat att kostnaden i sådana fall skulle ha bokförts på det kostnadsställe dit bilen varit knuten, vilket inte har skett. Under dessa förhållande får det anses åligga P. att visa att inköpen kommit NCC till godo. De uppgifter han presenterat är inte sådana att de ensamma innebär att det är utrett att angivna kostnader varit NCC till nytta.

Skotrar och fyrhjulingar

I målet begär NCC Construction ersättning för inköp och hyra avseende nio skotrar och tillbehör till dessa till ett totalt belopp om 294 880 kr. P. har inte ifrågasatt att NCC Construction har haft dessa utgifter.

Av P:s befattningsbeskrivning framgår att han har haft att administrera anskaffning av terrängskotrar då behov av sådana funnits inom NCC-koncernen. Dessa kostnader skulle ha bokförts på det kostnadsställe dit kostnaden varit hänförlig, vilket inte har skett. Enbart den omständigheten att kostnaderna felaktigt bokförts på något av Vagnparks konton innebär inte att det kan anses ha gjorts övervägande sannolikt att utgifterna varit verksamhetsfrämmande. Det är visserligen besvärande för P. att en faktura som avser hyra av fyra skotrar angett felaktiga registreringsnummer, men varken detta eller C.S:s uppgifter om varför kostnaderna bedömts som rörelsefrämmande är sådana att NCC Construction kan anses ha gjort övervägande sannolikt att bolagets utgifter för skotrarna avsett andra

ändamål än NCC:s verksamhet. NCC Construction har därför inte med tillräcklig grad av säkerhet visat att någon skada uppkommit i denna del.

Båtartiklar

P. har medgett att utge ersättning med 100 000 kr inklusive mervärdesskatt för inköp av båtartiklar. Det är ostridigt att de kostnader som NCC Construction därutöver begärt ersättning för avsett båten Ryds 600 AC. Som anförts ovan får det även godtas att båtrailern SJN097 använts tillsammans med båten Ryds 600 AC. P. har uppgett att båten m.m. anskaffats för NCC Telecoms räkning för ett telekommunikationsprojekt, men eftersom projektet inte kom till stånd och ingen ville ta ansvar för utgifterna lät han Vagnpark bära kostnaderna.

Genom A.F:s uppgifter, vilka stöds av vad som i övrigt framgått om Vagnparks uppgift inom NCC, är det utrett att Vagnpark inte haft att driva eller bekosta egna projekt efter beslut av P. ensam. Vidare står det klart att Vagnpark inte har haft att bära kostnader för ett icke vederbörligen beslutat projekt som utförts inom NCC-koncernens produktion. Till detta kommer att dyrbar utrustning anskaffats till båten, trots att projektet inte kommit tillstånd, och att båten ostridigt nyttjats privat av P. P. har således inte haft rätt att besluta att Vagnpark skulle bära utgifterna hänförliga till båten Ryds 600 AC, vilken uppgått till närmare 300 000 kr. NCC Construction får därmed anses ha gjort övervägande sannolikt att kostnaden varit främmande för Vagnparks och NCC:s verksamhet. De uppgifter P. lämnat är inte sådana att de ensamma innebär att det är utrett att angivna kostnader varit NCC till nytta.

Gokart

Det är ostridigt i målet att P. har godkänt fakturor för NCC Constructions räkning avseende gokarter jämte utrustning med 761 477 kr samt att detta inte rymts inom NCC:s ordinarie verksamhet. P. har invänt att inköpen skett på uppdrag av L.K/M. som även sett till att föra över medel till Vagnpark för detta. NCC Construction har också bekräftat att en sådan överföring skett, varför P:s uppgifter i denna del får accepteras.

P:s position som chef för Vagnpark eller Central biladministration har inte gett honom rätt att göra inköp av gokarter med tillbehör för NCC Constructions räkning. Enligt vad som är utrett om L.K/M:s ställning inom NCC, har P. inte heller på uppdrag av denne haft rätt att göra dessa inköp. Det får därigenom anses utrett att inköpen varit främmande för NCC:s verksamhet. P. har inte visat att inköpen varit till nytta för NCC. Att L.K/M. gjort en överföring av vad som får förutsättas vara NCC Constructions medel till Vagnparks balanskonto, förändrar varken bedömningen av inköpens karaktär eller om gokarterna med tillbehör varit till nytta för NCC.

Radiostyrda objekt

Ostridigt är att P. som chef för Vagnpark köpt in radiostyrda objekt till ett värde av 105 656 kr. Produkternas art tillsammans med att den betydande utgiften inte bokförts på ett korrekt sätt talar med styrka för att det varit fråga om en verksamhetsfrämmande utgift. Under dessa förhållande får det anses åligga P. att visa att inköpen kommit NCC till godo. De uppgifter han presenterat är inte sådana att de ensamma innebär att det är utrett att angivna kostnader varit NCC till nytta.

Bensinkort

Det är i målet ostridigt att Vagnpark hade ett Statoilkort avsett för tankning av enhetens poolbil vilket använts för inköp av drivmedel, biltvätt och inköp av en pump m.m. till ett belopp om 134 000 kr. P. har medgett att utge ersättning med 4 000 kr exklusive mervärdesskatt avseende tankning vid ett tillfälle av 400 liter diesel.

Även om kostnaderna för drivmedel m.m. har varit anmärkningsvärt höga kan NCC Construction inte mot bakgrund av de uppgifter som P. lämnat anses ha gjort övervägande sannolikt att utgifterna inte varit hänförliga till Vagnparks verksamhet. NCC Construction har därför inte med tillräcklig grad av säkerhet visat att någon skada uppkommit i denna del.

Bygghall

Det är ostridigt mellan parterna att en bygghall har köpts in för 197 500 kr, vilken placerats i anslutning till verkstadslokalen. Det är i målet utrett att bygghallen har varit uppställd vid verkstadslokalen och bl.a. innehållit tre båtar varav två som tillhörde P. och hans söner. Det har vidare framgått av C.S:s uppgifter att P. trots detta inledningsvis har förnekat närmare kännedom om bygghallen. Utgiften för inköpet av bygghallen har bokförts på Vagnparks resultatkonto, men bygghallen har inte registrerats i NCC:s anläggningsregister. Utredningen visar således att P., liksom skett med verkstadslokalen, försökt dölja förekomsten av bygghallen och att bygghallen huvudsakligen använts för andra ändamål än NCC:s verksamhet. Under dessa förhållanden får det anses åligga P. att visa att inköpen kommit NCC till godo, vilket han inte gjort.

Shurgard

Det är ostridigt i målet att P. har tecknat fyra hyresavtal avseende fyra förråd på Shurgards magasineringsanläggning, vilka i vart fall inneburit en kostnad för NCC Construction med 67 000 kr. P:s uppgifter om att han hyrt förråden för att förvara däck under vintern, framstår som anmärkningsvärda med hänsyn till vad som är utrett i målet om NCC-koncernens tillgång till lokaler. En bedömning som förstärks av tingsrättens slutsatser ovan angående P:s rätt att köpa in däck. I stället framstår hyrorna för Shurgardförråden som så anmärkningsvärda kostnader att det får anses vara övervägande sannolikt att de varit verksamhetsfrämmande för NCC. Under dessa förhållanden får det anses åligga P. att visa att kostnaderna för förråden varit NCC till nytta. De uppgifter som han presenterat och den omständigheten att egendom tillhörig

NCC påträffats i ett förråd är inte tillräckligt för att det kan anses utrett att förråden varit NCC till nytta.

Dustin AB

Det är ostridigt mellan parterna att P. för NCC Constructions räkning godkänt inköp av produkter från Dustin AB till ett belopp om 136 914 kr, se *bilaga 1* (då mervärdesskatten är felaktigt beräknad i bilagan har parterna utgått från priset exklusive mervärdesskatt). C.S. har uppgett att dessa produkter har bedömts som företagsfrämmande med hänsyn till deras karaktär. Bland produkterna har funnits ljudutrustning till datorer, tillbehör till dataspel, nätverkskamera med tillbehör, kamerautrustning, kartor och sjökort, GPS-utrustning med tillbehör, bokföringsprogram samt annan datautrustning. P. har angett att produkterna använts till Vagnparks kontor, NCC:s IT-buss, hans hemmakontor och, ifråga om GPS-utrustning med tillhörande kartor och sjökort, till utsättningsarbeten.

NCC Construction har inte presenterat någon annan utredning om varför inköpen bedömts som verksamhetsfrämmande än produkternas karaktär. Det saknas vidare utredning om hur stor del av inköpen från Dustin AB som det avsedda beloppet avser. P:s uppgift att GPS-utrustning använts i NCC:s verksamhet har inte motsagts av NCC Construction. Enbart den omständigheten att dessa kostnader felaktigt bokförts på något av Vagnparks konton innebär inte att det kan anses ha gjorts övervägande sannolikt att utgifterna varit verksamhetsfrämmande. Andra produkter som batteriladdare, digitalkamera och diverse datorutrustning kan inte enbart utifrån sin karaktär anses ha utgjort rörelsefrämmande utrustning. Däremot får utrustning såsom Saitek R4 Racing wheel, ljudsystemen, Axis 2120 Network Camera m.m., sjökort, mp3-spelare, bokföringsprogram för mindre företag, m.m. (bilaga 1 raderna 1-3, 6, 7, 10, 12, 14 och 18) till ett belopp om 65 750 kr inklusive mervärdesskatt anses utgöra uppenbart verksamhetsfrämmande inköp. Det är inte visat att dessa varit NCC Construction till nytta.

Dold sponsring

Det är ostridigt att P. för NCC Constructions räkning godkänt betalning av 30 000 kr för fyra däck med fälgar men där det aldrig varit fråga om att några däck skulle levereras, utan att det avsågs vara en form av dold sponsring av en rallyförare. P. har uppgett att han uppfattat att han haft rätt att fatta ett sådant beslut om sponsring och att detta varit väl förenligt med NCC:s sponsringpolicy.

Det finns inte anledning att ifrågasätta A.F:s uppgift att P. innehaft en ställning som affärsområdeschef med rätt att fatta beslut om sponsring upp till ett belopp om 5 000 kr. Hade P. varit att betrakta som regionchef hade han haft en rätt att besluta om sponsring upp till 25 000 kr. Med hänsyn till den verksamhet P. har haft att leda framstår det dock som osannolikt att han skulle ha haft en ställning inom NCC som motsvarade en regionchef, något som bl.a. skulle ha gett honom en attesträtt på en halv miljon kr per tillfälle. Någon rätt för P. att fatta ett beslut om sponsring uppgående till 30 000 kr

har således inte funnits. Användandet av en skenfaktura talar i stället med styrka för att P. försökt dölja betalningens verkliga syfte. Det åligger då P. att visa på vilket sätt – om något – som betalningen varit till nytta för NCC. P:s uppgift om att NCC:s logotyp skulle ha visats i samband med rallytävlingar är inte tillräcklig i den delen.

IT-buss, anskaffning och upprustning

Det är ostridigt i målet att P. beslutat om inköp av en buss och upprustning av denna för 443 374 kr. P. har uppgett att bussen avsågs att användas inom NCC:s projekt Mobil kommunikation. NCC Construction har bestritt att Vagnpark eller P. har haft en sådan roll inom projektet Mobil kommunikation att P. haft rätt att besluta om sådana utgifter.

Genom A.F:s vittnesmål, vilket stöds av vad som i övrigt framgått om Vagnparks uppgift inom NCC, står det klart att Vagnpark inte haft att driva eller bekosta egna projekt efter beslut av P. ensam. Av P:s egna uppgifter har framgått att IT-bussen utvecklats efter ett beslut av honom, L.K/M. och M.Ö. Detta projekt synes ha varit helt fristående från det projekt som bedrivits inom NCC:s affärsområde Anläggning under J.S:s ledning. Vidare står det klart att projektet inte funnits med i Vagnparks budget trots att Vagnpark burit hela kostnaden för projektet. IT-bussen har, enligt vad som är utrett i målet, i allt väsentligt använts för andra ändamål än för NCC:s verksamhet. Mot denna bakgrund och då P. inte visat att IT-bussen varit till nytta för NCC, får det anses utrett att denna kostnad inte har varit till nytta för NCC. Någon omständighet som ger anledning att anta att IT-bussen skulle kunna ha sålts till ett högre pris än vad NCC Construction fått, föreligger inte.

Det saknas skäl till att göra en annan bedömning avseende utgifterna för det material som NCC Construction gjort gällande under rubriken Verkstad och P. uppgett ha avsett projektet Mobil kommunikation.

Turnébuss, inköp och upprustning

Det är ostridigt i målet att P. beslutat om inköp och upprustning av en turnébuss till en kostnad av 301 326 kr, vilken sedan har skänkts till musikgruppen M.R. och Rankarna. Kostnaden för bussen har bokförts på balanskontot och utgiften har inte tagits med i Vagnparks budget. Det är fråga om en utgift som till sin karaktär varit helt främmande för NCC:s verksamhet. Snarare tycks det ha varit ytterligare ett exempel på dold sponsring. Det åligger då P. att visa på vilket sätt – om något – som kostnaden varit NCC till nytta. Vad P. uppgett om att M.R. och Rankarna förbundit sig att kompensera NCC Construction genom att spela för bolagets anställda och även gjort så vid två tillfällen, gör inte att det kan anses visat att kostnaden för bussen varit NCC till nytta.

Synnerliga skäl och jämkning

För att P. ska vara skadeståndsskyldig för den skada han orsakat NCC Construction förutsätts att det föreligger synnerliga skäl för

skadeståndsskyldighet. Vid bedömningen om skadeståndsskyldighetens omfattning ska handlingens beskaffenhet beaktas, vilket innebär att hänsyn ska tas till graden av vållande av arbetstagaren (om den skett uppsåtligt eller grovt vårdslöst). Vidare kan den omständigheten att den anställda anförtrotts en särskild uppgift eller haft en drift- eller arbetsledningsfunktion tala för skadeståndsskyldighet. Bland de övriga omständigheter som har betydelse för skadeståndsskyldighetens omfattning hör bl.a. förhållandet mellan arbetsgivarens och arbetstagarens ekonomiska positioner.

P. har i sin ställning som chef för Vagnpark haft budget- och verksamhetsansvar. Han har vidare haft rätt att attestera fakturor för de inköp han ansvarat för. Han har därigenom innehaft en utpräglad förtroendeställning inom NCC Construction. Det är visat i målet att han använt denna position för att godkänna kostnader för verksamhetsfrämmande ändamål vilka uppgått till mycket betydande belopp. P. har delvis försökt dölja sitt agerande genom felaktiga bokföringsåtgärder eller genom att lämna felaktiga uppgifter till sina överordnade, omständigheter som talar för att hans agerande varit uppsåtligt. Hans agerande får i vart fall bedömas som grovt vårdslöst. Dessa omständigheter talar entydigt och med särskild stryka för att P. ska åläggas skadeståndsansvar.

Frågan är om det finns skäl att jämka skadeståndet enligt 6 kap 2 § skadeståndslagen på grund av P:s ekonomiska förhållanden och övriga omständigheter. Med hänsyn till den egendom som kunnat göras föremål för verkställighet av kvarstad i målet, framstår yrkat skadestånd som så högt att P. med största sannolikhet aldrig kommer att kunna erlægga full betalning. NCC Constructions ekonomiska ställning utgör i sig inget hinder mot jämkning. Tingsrätten anser dock att P:s agerande varit sådant att det inte finns tillräckliga skäl för att jämka skadeståndet.

Mervärdesskatt

NCC Construction har uppgett att bolaget justerat bokslutet för år 2005 genom att göra en extra inbetalning om två miljoner kr avseende mervärdesskatt. Bolaget har enligt 8 kap 3 § mervärdesskattelagen (1994:200) rätt att göra avdrag för den ingående skatt som hänför sig till förvärv eller import i verksamheten. Däremot har anskaffning av utrustning vilken är avsedd att användas av anställda för privat bruk inte ansetts medföra rätt att göra avdrag för mervärdesskatten (jfr RÅ 1999 ref 37). I de delar tingsrätten har funnit att P. är skadeståndsskyldig har konstaterats att kostnaderna inte varit hänförliga till NCC Constructions verksamhet. Någon rätt för bolaget att göra avdrag för mervärdesskatten har då inte funnits.

NCC Construction är därför även berättigad till ersättning för den del av utgifterna som avsett mervärdesskatt. Detta gäller även i den medgivna delen av kostnaderna för drivmedel under rubriken Bensinkort.

Sammanfattning

Sammanfattningsvis har tingsrätten funnit att P. orsakat NCC Construction skada med totalt 8 038 282 kr inklusive mervärdesskatt enligt följande fördelning lösen av billån 118 000 kr, hyra av verkstadslokal 1 329 922 kr, inköp av utrustning till verkstadslokal och projektet Mobil kommunikation 1 000 000 kr, inköp av däck 2 532 253 kr, inköp och hyra av släpvagnar 285 194 kr, inköp av mobiltelefoner 400 000 kr, kostnader för inköp av båtartiklar 395 830 kr, kostnader hänförliga till gokart 761 477 kr, inköp av radiostyrda objekt 105 656 kr, kostnader för drivmedel 5 000 kr, inköp av bygghall 197 500 kr, kostnader för hyra av Shurgardförråd 67 000 kr, inköp från Dustin AB 65 750 kr, kostnad för dold sponsring 30 000 kr, kostnader för anskaffande och upprustning av IT-buss 443 374 kr samt kostnader för inköp och upprustning av turnébuss 301 326 kr.

NCC Construction har begränsat yrkat kapitalbelopp till 8 000 000 kr. Bolagets yrkande ska därför helt bifallas. Yrkad ränta är vitsordad.

Kvarstad

Den 17 februari 2006 beslutade tingsrätten om kvarstad på så mycket av P:s egendom att NCC Constructions fordran kunde antas bli täckt vid utmätning. Delar av den egendom som varit föremål för verkställighet av kvarstaden har sålts på NCC Constructions initiativ. Delar av denna egendom har P. inte gjort något anspråk på. P. har dock rätt att avräkna hela det belopp som försäljningen inbringat från det belopp han nu förpliktas att utge.

Med hänsyn till att NCC Constructions talan har bifallits bör kvarstaden bestå till dess domen vunnit laga kraft.

Rättegångskostnaderna

Vid denna utgång i målet ska P. ersätta NCC Construction dess rättegångskostnader. P. har vitsordat NCC Constructions yrkande bortsett från kostnaderna för ersättningen till Hibis för dess utredning om 850 488 kr exklusive mervärdesskatt.

Hibis kontaktades som en direkt följd av NCC Constructions misstankar och att bolagets medel användes för andra ändamål än dess verksamhet. I enlighet med vad som ovan anförts har det visat sig att NCC Construction haft fog för sina misstankar och anlitandet av Hibis och dess utredning. Kostnaderna för NCC Constructions kostnader för Hibis arbete bör under dessa förhållanden bedömas som skäligen påkallade för att tillvaratagande av partens rätt (jfr NJA 1953 s 269).

DOMSLUT

1. P. förpliktas att till NCC Construction Sverige Aktiebolag utge åttamiljoner (8 000 000) kr inklusive mervärdesskatt jämte ränta enligt 4 § och 6 § räntelagen (1975:635) från den 27 februari 2006 till dess betalning sker.

2. P. ska ersätta NCC Construction Sverige Aktiebolag dess kostnader i målet med enmiljontrehundrafemtiofemtusentthundranittiotvå (1 353 192) kr jämte ränta enligt 6 § räntelagen från denna dag till dess betalning sker.
3. Tingsrätten fastställer ersättning enligt rättshjälpslagen (1996:1619) till Andreas Sjödin med etthundrasextioåttatusenihundrasex (168 906) kr, varav 135 125 kr avser arbete och 33 781 kr avser mervärdesskatt.
4. Kvarstaden på så mycket av P:s egendom att fordringen om åttamiljoner (8 000 000) kr kan antas bli täckt vid utmätning ska bestå till dess att domen har vunnit laga kraft.

Bilaga 1

<i>Benämning vara</i>	<i>Pris exkl. moms</i>	<i>moms</i>
<i>Datum</i> Creative sound blaster live, platinum 5.1, Saitek R4 Racing wheel, Creative 3 D Blaster Geforce, Creative Desktop theatre 5.1 2001-02-26	7980	1995
Creative Sound blaster live Platinum 5.1 2001-05-28	1895	473
Axis nätadapter PS-D för Axis kameror. Axis 2120 Network Camera. Axis utomhuskapsling till neteye 2120. Axis camera ecxplorer single user licence. Dafix bildskärmskabelförlängning. 2001-05-04	15845	3985
Canon batteriladdare, Canon batterier, Lenmar batteri 2005-06-23	2996	773
Röda Kartan, digitalkamera, kameraväska m.m. 2005-01-19	3911	1002
Cykelfäste, väska bältesclips 2005-01-12	455	114
Sjökort, friluftskartor, pocket palm m.m. 2005-01-24	5865	1491
Garmin Etrex Legend 2 st, Garmin cykelfäste 3 st 2005-03-02	7160	1790
Garmin båtfäste till GPS map 2 st, minneskortväska Nikon fjärrutlösare, Nikon fjärrkabel. 2005-05-31	3673	943
Sjökort Stockholms skärgård, Garmin bluechart, I Audio AC adapter, Mp3 spelare, C-Pen 20 2005-06-09	6555	1663
Garmin GPS map, Garmin fordonskit, USB 2.0 HUB 2004-12-21	9626	2431
SPCS Administration, Nikon blix speedlight 2004-05-19	11420	2855
Garmin friluftskarta, GPS map, Garmin Cig kabel till GPS map, garmin minneskort till GPS. 2004-12-02	8970	2267

Sjökort Stockholms Skärgård 2005-06-22	1090	273
Koss hörlur, Creative högtalare inspire, Logitech högtalare, Lacie D2 250 GB Hårddisk extern, Creative sound blaster extigy retail, HP basic port replicator 1.2. 2003-10-28	9643	2467
Samsonite x-pansion laptop overnight. Sandisk compact flash 1 GB. 2003-05-08	5671	1442
Nikon nätadapter, Nikon batteri, Nikon batterihållare. 2003-05-08	5281	1320
Creative sound blaster extigy retail. 2002-10-31	1495	374